

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
הפניות השערות: אתחא, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפחא – יתור לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1 – זקא-קטן; 2 – זקא-גדול; 3 – רביעי; 4 – זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פזר – דרוש מהפסוק רשון לנישא אחר בהלכה;

1.1 בראשית ויצא

בראשית ויצא כתיב: ויצא יעקב מבאר שבע ויגלה תרנה:

רבינו בחיי ויצא יעקב מבאר שבע – באר שבע בארץ ישראל, כי כן כתוב למעלה ביצחק ויעל משם באר שבע. ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע ולא יצא מימיו חוצה לארץ:

והנה הכתובים לא הזכירו שהלך יעקב לבאר שבע, אבל מתוך שהזכיר ויצא אתה למד שהלך לשם ליטול רשות מן השם יתברך אם ילך לחרון כאשר צוה עליו ואמו, ומשום כבוד אביו שעלה לשם ליטול רשות ושם הבטיחו הקב"ה אל תירא. (וכן דרשו רז"ל אמר יעקב כשם שהלך אבא לבאר שבע כך אני הריני הולך לבאר שבע, אם יתן לי רשות הריני יוצא ואם לאו איני יוצא: ודע כי לולא שרצה ליתול מהקב"ה רשות היה ראוי הכתוב לומר ויצא יעקב מחברון כי שם גר אברהם ויצחק ושם נטל הברכות. **ויצא יעקב** – מרכא טפחא – יתור לרבית, על יציאה מחברון מקום מושבו הקבוע של יעקב את היציאה **מבאר שבע** – מונח אתנח – למעט, להודיענו שלא היה זה מקומו הקבוע, אלא שהלך לשם רק מפני שזה מקום מיוחד לשבועה, ליטול רשות מהקב"ה לצאת מארץ כנען לחרון ועשה כמו יצחק אביו שהלך לבאר שבע ליטול רשות והקב"ה צוהו להשאר בארץ כנען.

בראשית ויצא כתיב: ויהי כשמע לבן את-שמעו יעקב בן-אחוזו וירץ לקראתו ויחבק-לו וינשק-לו ויביאהו אל-ביתו ויספר ללבן את-כל-הדברים האלה:

את-שמעו יעקב בן-אחוזו - הרב כיתוב ספר הפרשיות מביא מדרש על הפסק שהיו הרבה משמיעים ללבן על גבורת יעקב ועל שפע המים שהחל במקום עם בואו, אבל התעלם מכך עד שהודיעוהו שיעקב הוא בן-אחוזו, שאז אמר כל הכבוד שלי הוא (של לבן) כי בן אחותי הוא.

את-שמעו יעקב בן-אחוזו - מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, הפסק כאן בתפקיד של כעין כתוב סדור שנחלק, מידה י"א דרבי אלעזר בר' יוסי הגלילי, קריאה עם פסק משמעותה התעלמות לבן ממה שממע, עד שע"פ קריאה ללא פסק משמעותה שתאוות הכבוד הניעה אותו כי יעקב בן-אחוזו ועל כך כולם יכבדוהו.

בראשית ויצא כתיב:

יח ויאהב יעקב את-רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה:

[יט] ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבעה עמדי:

כ] ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו פנים אחרים באהבתו אתה:

[כא] ויאמר יעקב אל-לבן הנה את-אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה:

בבלי קידושין סבב, סגא, סוגיית שכירות משתלמת בסוף לעומת שכירות המשתלמת בכל רגע של שווי פרוטה, וכאשר לא שולמה באותו רגע הריהי כמלווה בידי בעל הבית. התורה מדגימה את שני המצבים כדלהלן:

(טז) ויאמר (יעקב) ... **אעבדך שבע שנים** - פשטא מונח זקף קטן, **ברחל בתך הקטנה** - מרכא טפחא סלוק. יעקב השכיר או האומן מקבל על עצמו עבודה של שבע שנים, שכירות המשתלמת בסוף בסיומם העבודה במלוואה. אם ישלימה שכרו יהיה **קבלת רחל** (במקום כסף), אם לא ישלימה שכרו אפס.

(טז) ויעבד יעקב ברחל - דרגא תביר טפחא, **שבע שנים** - מונח אתנח. קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה ו/או מצטרפים ביחד, קבוצת הפרטים הם כל רגע עבודה לא היה בו שיה פרוטה וכאשר מצטבר לשווי פרוטה על בעל הבית לשלמה מיד, וכאשר לא שולמה מיד, הריהי כמלווה בידי בעל הבית. כאן לבן צובר מלווה של שבע שנים. אפשר כי יעקב מלכתחילה קבע כי השכירות תשתלם בסוף עבודתו כדי שלא יהיה מצב של מלווה בידי לבן שבו אי אפשר לקדש (**בבלי קידושין 1**). אבל לבן החליף תנאי העבודה ועשה זאת למלווה, וטען שיעקב אינו יכול לקדש במלווה, לכך ענה יעקב (**טז, כא**) (באחד מפירושי אור החיים) שרחל כבר קנואה לו בדין לוקח עבדים וקרקעות במלווה כדעת הרמב"ם (אור החיים). לפי זה יעקב צריך לשחרר את רחל קודם שכונסה, כדי שתהיה אשה יהודית ולא שפחה נוכרית.

בראשית ויצא ליג: ונתאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות אשר הבן השני של זלפה ונתקרא את-שמון אשר:

באשרי – בשם ר' אליהו שגב: הלכה בנוטריקון א'מן יהא ש'מיה ר'בא בקול, מתואם עם העובדה כי מ-527 מופעי זקא-גדול (ב-491 פסוקים בתורה) 179 מהם (המופיעים ב-175 פסוקים) מטעמים את השורש **אמר**, היינו 33.97%. קשר לבטוי בפה.

לאה באשרי – זקא-קטן זקא-גדול, עולה תקע"ו גי' המלים **לאה באשרי** עולה לו"י באש"ר וגם 513 + 36 = 549 הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך,

בבני אשר נאמר **במדבר פנחס כו, מד:**

בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הישוי לישיי משפחת הישני לברייעה משפחת הברייעי:

הימנה לישיי גי' 110 + 356 = 466 עולה סו"ת, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל גימטרית סו"ת היא גי' ר"ת **מ'אשר** ש'מנה

ל'חמו והוא יתן מ'עדני מ'לך: שהוא ברכת יעקב לאשר **בראשית ויחי מט, כ:** **מ'אשר ש'מנה ל'חמו והוא יתן מ'עדני מ'לך:** ס הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 עולה כ"צ – כהן צדק, **לאה באשרי** – גי' **לוי באשרי**, שבט אשר משיאים בנותיהם לכהנים

במדבר פנחס כו, מה:

לבני ברייעה ל'בבר משפחת החברי למלפיאל משפחת המלפיאלי:

ברייעה ל'בבר גי' 287 + 240 = 527 עולה תקס"ז, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל: חטי"ם יי"ן שמ"ן

הפרש מתקע"ו 527 – 576 = 49 עולה מ"ט, כלומר המקיים מ"ט לפול עליו נאמר (287=) פז"ר נתן לאבינוים צדקתו עומדת לעד..

סיכום אפשרי לקרא **במדבר פנחס כו, מד:** **הימנה לישיי ולקרא במדבר פנחס כו, מה:** **ברייעה ל'בבר**

לאה אמנו אמרה **בראשית ויצא ליג:** **לאה באשרי** – זקא-קטן זקא-גדול, הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים המרומזים בגי' **הימנה לישיי** הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 כ"צ – כהן צדק.

יעקב אבינו ברך לשבט אשר **בראשית ויחי מט, כ:** מ'אשר ש'מנה ל'חמו והוא יתן מ'עדני מ'לך: ומעדני מ'לך יהיו כגי' **ברייעה ל'בבר** גי' 287 + 240 = 527 עולה חטי"ם יי"ן שמ"ן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות הששירות: אתחא, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית ויצא ל,כ:

**וַתֹּאמֶר לְאֵה זְבַלְנִי אֱלֹהִים | אֲתִי זָבַד טוֹב
 הַפְעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי-יִלְדֵתִי לוֹ שֵׁשָׁה בָנִים
 וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ זְבַלְוִן:**

זְבַלְנִי אֱלֹהִים | – קדמא מרכא פסק
אֲתִי זָבַד טוֹב – זרקא מונח סגול, הכל כעין כלל הצריך לפרט ופרטו **הַפְעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי וגו'** – פשטא מונח זקף-קטן
 אפשר שזה כעין לימוד אלפניו
אֱלֹהִים | – מרכא פסק **אֲתִי**, אפשר כי פסק בא להבדיל בין הענין זבד אלקים והענין זבד האדם, כאן לאה, אפשר שפסק בא להוסיף
 השהייה בקריאה כדי שאות אל"ף לא תבלע ועלול להשמע "מתי"

1. דברי הימים א ח,לח:

וְלֵאצֶּלַע שֵׁשָׁה בָנִים וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָקָם | בְּכָרוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַיִּשְׁעֲרָה וַעֲבֹדָה וַחֲנָן כָּל-אֶלֶּה בְּנֵי אֶצֶל:

2. דברי הימים א ט,מד:

וְלֵאצֶּלַע שֵׁשָׁה בָנִים וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָקָם | בְּכָרוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַיִּשְׁעֲרָה וַעֲבֹדָה וַחֲנָן אֶלֶּה בְּנֵי אֶצֶל: פ

טט – שלושה פסוקים בתנ"ך **בראשית ויצא ל,כ**; **דברי הימים א ח,לח**; ו-**ט,מד**: ובהן ששה בנים: וישלושתם בטעמי זרקא מונח סגול.
וְלֵאצֶּלַע שֵׁשָׁה בָנִים – זרקא מונח סגול – מוסיף מענין אצל ששה בנים משהו מענינים עליהם, היות שנמנה מספרם וגם מצוינים שמותיהם הרי שרק אלו, אפשר כי מרבה דומים להם. ב- בבלי פסחים סב,ב מוזכר גנינת ספר היוחסין וסמוך אליו בין אצל לאצל טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא. ו-**פרש"י** מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, אפשר כי מרמז לספר היוחסין ולאנשים דומים באמונתם ומעשיהם לאצל ושהו בניו.
וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם – מונח רביע, לפחות ארבע, אכן נמנים כאן ששה
עֲזַרְיָקָם | בְּכָרוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַיִּשְׁעֲרָה וַעֲבֹדָה וַחֲנָן – אפשר ש- **עֲזַרְיָקָם** בכורו ושם הבן השני **בְּכָרוֹ** ואם כן כאן מידה י"א
 לראבריה"ג סודר שנחלק
כָּל-אֶלֶּה בְּנֵי אֶצֶל:

אפשר שהקשר לששה בני לאה הוא כך:

אצל ובניו הם מבני בנימין. בני בנימין מצטרפים עם בני לאה יהודה ולוי, בעיקר, לשארית הפליטה שלגביה יש ענין של ספר היוחסין. רוב יוצאי שאר השבטים נותקו מעם ישראל עד זמן הגאולה בב"א.
בבלי פסחים סב,ב אמר רמי בר רב יודא אמר רב: מיום שנגנזו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים, וכהה מאור עיניהם. אמר מר זוטרא: בין אצל (דברי הימים א, ח) לאצל (דברי הימים א, ט) טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא.
רש"י פסחים סב,ב תשש כחן - שנגנזו מהן טעמי תורה שהיו בו; **נגנזו** – נשתכח;
מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, ולאצל ששה בנים וקא חשיב ואזיל הבנים, וסיפא דפרשתא אלה בני אצל.

וַתֹּאמֶר לְאֵה זְבַלְנִי אֱלֹהִים | אֲתִי זָבַד טוֹב – קדמא מרכא זרקא סגול, סגול בעל תכונה הדומה לזקף-קטן כסוגר ענין וכרבו

(הכוזרי) לכן אפשר כי זה כמו התבנית קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, בתפקיד לכתחילה ובפועל, כפי' **בעה"ט** בלוי כתיב (כט; לד) כי ילדתי לו שלשה בנים ובזבולוֹן כתיב כי ילדתי לו ששה בנים, כשילדה שלשה אמרה הרי ילדתי שלשה שהם חלקי, וכשילדה עוד שלשה אמרה הרי ילדתי ב' חלקים:
 נשות יעקב ידעו שנבואה שיוולדו שניים עשר בנים. **לכתחילה** לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, חשבה שחלקה בבני יעקב יהיו שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, **בפועל** ילדה ששה שהם שני חלקים.
 מתואם עם ההשערה כי מרכא זרקא סגול מרבה דברים אחדים לעומת מונח זרקא סגול המרבה דבר אחד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
המצוות השטרות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא פשטא: מרכא = מרכא, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש: טפאא – שניו משמעות, רבוי ממשותף: מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש: פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים: זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.2 בראשית ויצא כה, ו

**בראשית ויצא כה, ו: וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר
אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאַלְהֵי יִצְחָק
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שָׂבָב עָלֶיךָ לֹא אֶתְּנֶנָּה וְלֹא יִזְרְעֶךָ:**

נֹצֵב עֲלֵיו רש"י – לשמרו, **שפת"ח** – ... מאי **נֹצֵב עֲלֵיו**, אלא עליו על יעקב. והוא דהווצרך לשמרו (**חולין צא, ב**) לפי שדיוקנו של יעקב חקוק בכסא הכבוד, ועכשיו ראו המלאכים את יעקב וידעו שדיוקנו הוא ונתקנאו בו הואיל שהוא קרוב לכסא הכבוד יותר מהם והיה ברעתם להזיקו לכך שמרו הקב"ה.

וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלֵיו אור החיים – ירמוז גם אל יעקב, על דרך אומרים ז"ל (**ב"ר מ"ז ו'**) האבות הם המרכבה לשכינה, ולהיות שהוא רגל רביעי יאמר בדיוק נצב עליו יותר מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. **ליקוטי הערות על אה"ח** אדם הראשון היה מהמרכבה עד בוא דוד המלך, אם כן בעת ההיא היה יעקב רגל רביעי (**סוגלות משה**)

וְהָיָה ה' – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד, שממנו נמשכים ענינים אחרים בכתוב. מלת **הָיָה** מלמדת על גילוי חדש בין היתר בקרא **נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר**, אשר נסבירו ע"פ **רש"י, שפת"ח ו-אור החיים**.

נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר – מונח זרקא סגול, כעין שתי תבניות זרקא סגול, מוסיף ממהות הענין על הענין.
(א) **הָיָה** מלמדת על גילוי כי דיוקן יעקב חקוק בכסא הכבוד ואפשר כי ממתין להתגלותו של יעקב בעולם להשלמת העמדת הכסא, אשר עמד על אדם הראשון, אברהם ויצחק עד אז. פירש **אור-החיים עֲלֵיו וַיֹּאמֶר** כי בהגיע יעקב יאמר בדיוק נצב עליו יותר מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. ולכן ע"פ רש"י ושפת"ח צריך תוספת שמירת ה' עליו מפני קנאת המלאכים.
(ב) **אור-החיים** ... ירמוז אל בחינת מעשים טובים אשר ישתדל האדם בעוה"ז ויעלה באמצעותה (של הבחינה) אורות עליונים בשורש נשמתו ... אומר **וְהָיָה ה' נֹצֵב** פירוש שממדרגה זו יעלה לנבואה עצמה לא בחלום ידבר בו אלא תגלה עליו השכינה ולזה תמצא שאמרו ז"ל על ישראל שלא הושלל אחד מהם מהנבואה וכולן מוכשרים לדבר זה.
וְהָיָה ה' – קדמא ואולא כעין כלל מלמד על גילוי שכל אחד מישראל מוכשר לנבואה. ויש ללמוד ממעשים טובים של יעקב אל מעשים טובים של כל אחד מישראל אשר על-כן זוכה לכך אשר **ה' נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר** – מונח זרקא סגול, מוסיף באדם עליה ממדרגה של קבלת דבר ה' בחלום אל קבלת דבר ה' בנבואה בהקיץ.

בראשית ויצא כה, טז: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֶכֶן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי:

בעל הטורים – משנתו (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו (**ב"ר ס"ט ז'**) מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

הרב כי טוב – וכשהקיץ, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושאחרי כן. (תנ"י ויצא ג; הה"ק מהר"ם מפרמישלין; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל)
מלבוש לשבת וי"ט – הרב מו"ה ישכר בעריש האדמ"ר מזידיטשוב –

פי' על הטעמים זרקא סגול סעיף כז – ויקץ ... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבה למוחין דגדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאיחא במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ ובדברי אא"ז מו"ר זצוק"ל.

ויקץ יעקב משנתו – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסיף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקותו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואצל עליו להיות בכור נבחר לברכות.

בראשית ויצא כה, יח: וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מְרִאשְׁתּוֹ וַיְשֶׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה:

וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב – קדמא ואולא, כעין כלל ללמוד התורה ולתפילה. **תורה שלמה** מביא **מכילתא בשלח ה'** ויהי באשמורת הבקר. אתה מוצא שתפילות הצדיקי' נשמעי' בבקר. בקרו של אברהם מנין שני' **בראשית וירא יט, כז: וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר**. בקרו של יצחק מנין שנאמ' **בראשית וירא כב, ו, ח: וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וּשְׁנֵיהֶם הִשְׁכִּימוּ בַבֶּקֶר**. בקרו של יעק' מנין שנא' **וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר** וגו'. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)** וישכם יעקב. הוא קדם הבקר:

אפשר כי השכים = הקדים בקומו, כפירשנו ב(**כח, טז**) שעסק בלילה בלימוד תורה. ויש מדרש המספר כי יעקב לקח עמו שמן במקלו ללימוד התורה בלילה. ומצאנו ב-**בראשית מקץ מד, ג – ד [נ] תְּבַקֵּר אֹזֶר [ד] הֵם יִצְאוּ אֶת-הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ** כי הם – תלשא, מרמז על שיעורי זמן כדרשת **ירושלמי ברכות פ"א** אמר רבי בא כתיב **תְּבַקֵּר אֹזֶר** ... אמר רבי חננאל מאיילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך ארבעת מילין **משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל דכתיב** וכמו השחר עלה וגומר וכתיב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוורה ומן סדום לצוער ארבעת מיל.

לכן אפשר כי **בְּבֶקֶר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה. וכדומה גם ב- **בראשית וירא כח, ח: וַיִּשְׁכַּם אֲבִימֶלֶךְ בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית וירא כב, ג: וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית ויצא כח, יח: וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית ויצא לב, א: וַיִּשְׁכַּם לָלֶךְ בְּבֶקֶר שְׂמוּאל א יז, כ: וַיִּשְׁכַּם דָּוִד בְּבֶקֶר** לכן אפשר כי **בְּבֶקֶר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה. וכדומה גם ב- **בראשית וירא כח, ח: וַיִּשְׁכַּם אֲבִימֶלֶךְ בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית וירא כב, ג: וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית ויצא כח, יח: וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר בְּרֵאשִׁית ויצא לב, א: וַיִּשְׁכַּם לָלֶךְ בְּבֶקֶר שְׂמוּאל א יז, כ: וַיִּשְׁכַּם דָּוִד בְּבֶקֶר**

לגבי השמן שברשות יעקב יש להקשות מפ' **רמב"ן וזה שער השמים**. ושם יעקב ללקט האבנים ומצא אותן כולן אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר **ויצק שמן על ראשה** (להלן, יח).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרצף; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות; רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות; מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככ"ג "ויגות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ואפשר לתרץ כי ללימוד השמן מספיק אבל ליציקה על האבן באופן שישאר רישומו לזמן רב לא היה מספיק השמן שברשותו.

בראשית ויצא כט,ח: וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַח

עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל-הָעֶדְרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֵּאן:

וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַח – זרקא מונח סגול, לרבות או למעט, הכא בא למעט יכולת הרועים ולרבות גבורת יעקב שלא ע"פ טבע האדם שלפי רבינו בחיי **בראשית ויצא כט,י**, להורות כי לא נתוסף כח בטבעו לאהבת רחל, ולא היה לו בראייתה שום התעוררות כטבעי שאר בני אדם אבל הכל לאהבת אמו וגו'. ויש רמז לשם המיוחד אהו"ה בר"ת **הַעֲדְרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן** כאשר ה"ה וא"ו מקדים היינו ואת ה'ארץ מקדים ל-א'ת ה'שמים (בראשית א,א), וזה נועד להודיע גבורת יעקב אבינו בהתעוררות דלתתא שעשה לאהבת אמו.

בראשית ויצא כט,י: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל בַּת-לָבָן אַחֵי אִמּוֹ וְאֶת-צֵאֵן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגְלַל אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת-צֵאֵן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ:

רבינו בחיי בראשית ויצא כט,י ויהי כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו ואת-צאן לבן אחי אמו: הזכיר בכתוב הזה כמה פעמים אחי אמו להודיע כי כל מה שהשתדל יעקב בצאן להשקותם, ומה שהיה חומל על רחל בת לבן, לא עשה לכבוד לבן רק לכבוד אמו, בשביל שהיה אחי אמו. ומפני זה בכל פעם שיזכיר הכתוב שמו של לבן הרשע יזכיר בכל פעם "אחי אמו" לבאר כי לא היה משקה צאנו של לבן כי אם בשביל שהיה אחי אמו, וזכר בלבד את אמו אשר אהבתו שנתנה לו העצה הזאת לבא אליו. ועוד יש בזה טעם אחר: שהרי כשיראה אדם חושב כי טבעו של יעקב בראותו את רחל נמשך אחר תאוה גופנית והוסיף בו כח בגלילת האבן מה שלא היה עושה מתחילה, לכך הוצרך לומר כמה פעמים "אחי אמו" להורות כי לא נתוסף כח בטבעו לאהבת רחל, ולא היה לו בראייתה שום התעוררות כטבעי שאר בני אדם אבל הכל לאהבת אמו, ומפני זה הזכיר הכתוב את רחל ואת הצאן קודם שיזכיר: ויגל את האבן, (ואל ?) אמר: ויהי כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו [ואת-צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב] ויגל את-האבן... [וישק את-צאן לבן אחי אמו]:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר – פזר תלישא-קטנה... **וְאֶת-צֵאֵן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ** – אפשר כי התלישא-קטנה מרמזת לשיעור המעט של צאן לבן, כפי שיעקב אומר ללבן (**בר ויצא 5,5**) **כִּי מַעַט אֲשֶׁר-הָיָה לְךָ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לְרֹב וַיִּבְרַךְ ה' אֶתְךָ לְרַגְלֵי וְעַתָּה מֵתִי אַעֲשֶׂה נֶם-אֹנְכִי לְבִיתִי:** שני הפסוקים פותחים באותה תבנית טעמים (**בר ויצא 5,5**); **וַיְהִי כַּאֲשֶׁר** – פזר תלישא-קטנה, (**בר ויצא 5,5**) **כִּי מַעַט** – פזר תלישא-קטנה

אפשר כי **כַּאֲשֶׁר** – תלישא-קטנה, בתפקיד ענין מובחר, והוא כפירשו **רבינו בחיי** אבל הכל לאהבת אמו, ו- **אור החיים** שלש פעמים אחי אמו... לומר שכל מעשיו היו לצד היותו אחי אמו ולכבוד אמו.

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב – מונח רביע ונגל את-האבן מעל מהפך פשטא פשטא – מהפך ללמד יצא מפשוטו, פשטא פשטא בתפקיד רגילות ובבת אחת כאילו רגילות ליעקב גבורה כזאת, בבת אחת. גילוי כוח מעליונים ליעקב מתחוננים כדי לגלות צדקותו. ראה מקבילה הפוכה (**בר ויצא 3,3**) **וַיֵּאָסְפוּ שָׂמָה כָּל-הָעֶדְרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ אֶת-הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֶבֶן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָה:**

וַיִּגְלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל מהפך פשטא פשטא – מהפך ללמד יצא מפשוטו, פשטא פשטא בתפקיד רגילות, אנשים מעטים לא יכלו להזיז האבן והרגילות הייתה שרועים רבים נדרשו להזיז האבן. ומרומז פלא זה שלא יכלו להזיז האבן בראשי התיבות של הקרא **הַעֲדְרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן** – הוא"ה שם מיוחד שבין הדברים שנדרשים בהופעתו ענין של פלאים.

וַיִּגְלַל אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת-צֵאֵן – פעמיים ראשי תיבות הו"א, שם מיוחד ר"ת ה-ו-א ע"פ רבינו בחיי זה שם משמות השם.

וַיִּשֶׁק – זקף-גדול – כעין שתי נקודות באופן אחד ונקודה באופן אחר כפי' **תורה שלמה, מדרש לקח טוב: וַיִּשֶׁק** (א) מלמד שהמים עלו מאיליהן (ב) ושחו הצאן (ג באופן אחר) שאין כתוב דלה ושאב אלא **וַיִּשֶׁק**. **פרקי דרבינו הקדוש**: כיון שראו המים את יעקב עלו מאיליהן.

ראה **ספר הפרשיות הרב כיטוב על כט,יג** ויהי כשמע לבן את-שמע יעקב וגו' שהמים החלו לנבוע בכל מעינות ובארות האזור **הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' מלות הטעמים עולה עולה תקע"ו, גי' המלים המוטעמות בזקף-קטן זקף-גדול עולה תקע"ו ל"ה, אפשר שמכוון למדרש ש- **וַיִּגְלַל אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר** הביא לעלית המים לקראתו בבאר זאת ובכל מקורות המים באיזור כי עד אז המקום היה חסר מים.

בראשית ויצא כט,לה: וַתֵּהָרֵעַ עֹדֵד וַתִּלְדַּבֵּן בֵּן וַתֹּאמֶר הַפְּעַם אֹודָה אֶת-ה' עַל-כֵּן קָרָאתִי שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מַלְרָת:

זהר קנו א פתח רבי יוסי ואמר, הפעם אודה את ה', וכי בכולהו דאולידת לא אתחזי לאודאה לה לקדשא בריך הוא אלא בהאי?

- (תרגום) וכי בכולם שילדה לא היה ראוי להודות לו לקב"ה אלא בזה?
- אלא יהודה איהו ברא רביעאה לכורסיא, ואיהו אשלים לכורסיא, ובגין כך יהודה בלחודי תקנא דכורסיא, וסמכו דכולהו סמכין (ג"א דהו תלתא אברהם יצחק ויעקב, וכדין אתא דוד מיהודה ואשלים לכורסיא).

- (תרגום) אלא יהודה הוא בן רביעי לכסא, והוא השלים הכסא, משום כך יהודה בלבדו תקון הכסא ותמיכה של כל התומכים וגו'.

ספר הפרשיות הרב אליהו כיטוב צ"ל ומתוק מדבש הרב דניאל פריש צ"ל מפרשים שיהודה כולל כל התומכים וחותם אותם. **וַתִּלְדַּבֵּן בֵּן** – מונח רביע, לפחות ארבע, יהודה כאב לדוד מייצג החלפת אדם הראשון בדוד בכסא הכבוד בעל ארבע הרגליים, דבר המרומז ב-**בֵּן** – רביע, **וַתִּלְדַּבֵּן** – מונח מרמז להרחיב על הרביע בכוללו כל התומכים האחרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מראש – מאריך; רבוי; דוגמא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגמא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – ויצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בולבנה;

1.3 בראשית ויצא כה"ב:

בראשית ויצא כה"ב:

וַיְחַלֵּם וַיְהַנֶּה סֹלֶם מִצֵּב אֲרֶצָה וְרִאשׁוֹ מִנֵּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וַיְהַנֶּה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלֵים וַיְרַדִּים בּוֹ:

וַיְחַלֵּם – רביע, (א) רמז לארבע מלכויות ושריהם המלאכים כפי **רמב"ן** ... ועל דעת רבי אליעזר הגדול (פ"א לה), היתה זאת המראה כענין בין הבתרים לאברהם (ראה בר' טו, ט-יא), כי הראוהו ממלכת **ארבע מלכויות** ומעלתם וירידתם, וזה טעם **מלאכי אלהים**, כמו שנאמר בדניאל "שר מלכות יון" (ראה דנ' י, כ), "ושר מלכות פרס" (שם, יג), והבטיחו כי הוא יתעלה יהיה עמו בכל אשר ילך ביניהם, וישמרנו ויצילנו מידם. אמרו (פ"א לה): הראה לו הקדוש ברוך הוא ארבע מלכויות, מושלן ואבדן; הראהו שר מלכות בבל עולה שבעים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות מדי עולה חמשים ושנים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות יון עולה מאה ושמונים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד; אמר לו יעקב "אך אל שאול תורד" (יש' יד, טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא "אם תגביה כנשר" וגו' (עו' א, ד). אפשר כי לפי **הדר זקנים (מג, אג' ה' – מונה רביע – תבנית הטעמים תרמז לדין שעבוד ישראל לחמש מלכויות ואחר כך ה' מושעים.**

וַיְחַלֵּם – רביע, (ב) רמזים לאופני פירוש אחרים השייכים למספר ארבע כפי **רד"ק** ... (א) ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו – העולים הם משה ואהרן, והיורדים הם המלאכים העליונים. (ב) **והנה ה' נצב עליו** – זהו שאמר "ויורד ה' על הר סיני" (שם' יט, כ). ויש אומרים (ב"ר סח, יב): דבר הקרבנות שיעשו בניו הראה לו, **והסלם הוא המזבח** (בעל ארבע צדדים וארבע קרנות), **וראשו מגיע השמימה** – זהו עשן המערכה שגולה לשמים לרצון ריח ניחוח לה' (עו"פ ו' א, ט). **מלאכי אלהים עולים ויורדים בו** – אלה הכהנים המקריבים הקרבנות ומקטירים קטורת. ומצאנו עוד בדבריהם (? וראה ב"ר סט, ט), שראה עצמו בחלום הזה, כי הוא בהר המוריה, כי נודע לו המקום מקבלת אברהם אבינו; ועליו אמר: "ידיה בית אלהים" (להלן כב); ואמר: "אינן זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" (להלן יז), כי המקום ההוא מכוון כנגד כסא הכבוד (בעל ארבע צדדים וארבעה מלאכים ראשיים עמו, מלאך על כל צד). ומה שקרא שמו "בית אל" (להלן יט), לפי שראה שם המראה, אמר, כי גם המקום קדש; ובנה שם מצבה. (ג) **ומצאנו עוד בדבריהם ז"ל** (תנחומא ואינו לפנינו, ראה ב' מו"נ ב', ו; וראה ב"ר סח, יב), שהסלם היו בו **ארבעה חווקים**, ורחב הסלם עולם ושליש עולם; והיו **ארבעה מלאכים עולים ויורדים בו, שנים עולים ושנים יורדים**; וכשנתחברו בחווק אחד שנים העולים ושנים היורדים, היה מלא החווק מהם. ו"מלאך" הוא שלישי העולם שנאמר "וגוינתו כתרשיש" (דנ' יו); וגמרי ד' תרשיש' היו שלישי של עולם; הנה כי רחב הסלם עולם ושליש עולם. וצריך להתבונן בפתרון הזה, כי מה נכבד הוא. והראה לנו הרב רבינו משה ז"ל (מו"נ ב', י) בזה פתח, כי הנמצאים – שלשה, והשלישי הוא המלאך; והחווקים, שהיו ארבעה, הם **ארבעה כדורים, והעולים והיורדים** – רמז על המנהיגים ברצון האל; וזה מה שאמר **והנה ה' נצב עליו**; ויהיה טעם **עליו** – על הסלם או על יעקב, ויהיה הטעם – להשכילו. וטעם **עולים** תחלה ואחר כך **יורדים** – לפי התלמודות האדם שהוא ממתה למעלה, והנהגה הוא מלמעלה למטה. וטעם **שנים עולים** – הפועל והשכל האנושי, ושנים **היורדים** – שכל כל גלגל, כי בהם הנהגת העולם; וכשיתבונן האדם כל זה, הם אצלו מדרגה אחת, **העולים והיורדים**. סוף דבר, המראה הזאת היתה להשכיל את יעקב, הנהגת העולם היאך היא, ושהיא על ידי אמצעים; ולפי שהיה בורה הראה לו זה, וכי המנהיג הגדול מושל בכל ומשנה הנהגה כאשר ירצה לשעתה.

וַיְחַלֵּם – רביע, (ג) שני מלאכים המלווים את יעקב בארץ-ישראל עולים, הרבה מלאכים יורדים לראות את יעקב ואפשר כי שנים נשארים ללוותו בחו"ל כב- **תרגום יונתן (כה, יב)** המובא כאן בתרגום ללשון הקדש (יב) ויחלוס והנה סולם מוצב בארץ וראשו מגיע עד חיבור השמים והנה שני מלאכים שהלכו לסדום וגורשו ממחיצתיהם, מן בגלל שגילו סודות של אדון עולם והיו מגורשים, והולכים עד זמן שיצא יעקב מבית אביו והם מלווים אותו בחסד עד בית אל וביום ההוא עלו לשמי מרום עונים ואומרים אתם רואים יעקב החסיד שדיוקנו אשר לו קבוע בכסא הכבוד שהייתם מתאווים לראות אותו בכך שאר מלאכים קדושים של יי יורדים להסתכל בו: (אבל מפ' רש"י ב-**בר' ויצא כב, מחנים** – שתי מחנות: של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו (ראה תנ"כ וישלח, ג). לא מובן כמה מלאכים ליווהו בחו"ל)

בראשית ויצא כה"ח:

וַיִּשְׁפֹּם יַעֲקֹב בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִקְרָאֲשֵׁתָיו וַיִּגַּשׁ אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה:

בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִקְרָאֲשֵׁתָיו – רביע ... זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, (א) הסבר הקשור ל- (כה, כב) ללמד כב-**תרגום יונתן (כה, י, יא)** (מובא בלשון הקדש) נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת.

בראשית ויצא כה, כב:

וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצֵּבָה וַיְהִי בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּקַּח-לִי עֵשֶׂר אֲעִשְׂרֶנּוּ לָךְ:

וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת – מונה רביע, (א) במשמע של ארבע ללמד כב-**תרגום יונתן (כה, י, יא)** נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת. (ב) אפשר כי זה המקור לארבע קרנות המזבח שכל אחד היה קוביה (המרוזם במונה רביע) של אמה על אמה על אמה, ועל הקרן הדרומית מערבית נסכו יין ובסוכות מים. אפשר כי רעיון זה מתחיל מפעולת יעקב (**כה, יח**) **וַיִּגַּשׁ אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה** שיציקת השמן דומה לקידוש כלי המשכן וביניהם מזבח הנהושת, והמשכו כפי **רש"י (כה, כב)** **וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצֵּבָה** אהא פלח עלה מן קדם ה" (ת"א). וכן בשו"ב מפרש, נאמר לו: "קום עלה בית אל" (**בר' וישלח לה, א**), מה נאמר שם? "ויצב יעקב מצבה... ויסך עליה נסך" (שם, יד). ואין נסך אלא יין.

בראשית ויצא לה, ח: וַתִּקְרָא רְחֵל נְפֹתוּלֵי אֱלֹהִים וַתַּפְתְּלֵתִי עִם-אָחָתִי גַם-יָכַלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נְפֹתָלַי:

רש"י – נתקבלה תפלת, **רש"י** – מנחם בן-סרוק פירשו ... חיבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי. ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי ... הרבה למקום להיות שוה לאחותי.

רשב"ם – חיבור הקב"ה נתחברתי

ראב"ע – ... וטעמו כאדם שיאבק עם אחר ויפתל לנצח אותו כדי להפילו. וכן תתפל. וטעם זכר אלקים כי לכבוד השם נתתי שפחתי. או השם עזרני בהאבקי.

אבי עזר על ראב"ע – נפתולי – שם מבנין נפעל ... והוראתו ידוע להגדיל הענין ... שסמכו הענין אל שמות הקדושים כדי להגדיל הענין וגו'. (**מ, ט**) **נפתולי** – (הארת שב"פ) ג' תקע"ו ג' יסו"ד מלכו"ת, כאשר יסוד מציגי את זעיר-אנפין, ומלת **נפתולי** מרמז לחיבור – ליחוד ביניהם המסומן בנוטריקון ז"ן, כעין רמז ליעקב כמייצג את ז"א.

ספורנו – ... חיבורים אלקים ושל קדושה התחברתי לבעלי: עם-אחתי, וזה עשיתי יחדיו עם- אחתי שהכנסנו את צרותינו לביתנו יחדיו להעמיד השבטים. (טט) והולך ומחשב שבתוך שבע שנים נולדו השבטים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 הנפיש השערו: אהנה, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא פשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבו מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן ... 2: זקא-גדול ... 3: רביע ... 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

טט – ממנחם בן-סרוק, רשב"ם, ראב"ע, אבי עזר על ראב"ע וספורנו נראה שכולן פעלו בעצה אחת למחר לידת השבטים להקמת עם ישראל, כדי שבתום שבע שנות העבודה עבור רחל יצאו מחרון למשימות עם ישראל בעולם.

מסירות נפשה של רחל היא לא רק בהקדמת נשואי לאה ליעקב אלא גם בהקדמת העמדת השבטים באמצעות ארבע אחיות במקום רק דרכה. כיצד? **ותאמר רחל** - מונח רביע, מרמז לשלבים בהוצאת השבטים לעולם.

(א) אפשר, כי **נפתולי** – קדמא, בתחילה כל שבטי י"ה היו אמורים להיות ממני (רחל). **לכתחילה** כל שבטי י"ה היו אמורים לצאת מרחל (ל, ח), אבל בפועל, מפני הקטרוג רחל שיתפה את אחיותיה במשימה וכך לכתחילה חלקה של לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, היה שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, **בפועל** ילדה ששה שני חלקים.

(ב) אבל הבנתו ממעשי לבן כי יש קטרוג לפני מידת הדין **נפתולי אלהים** | – דרגא פסק, טעם דרגא מצייר מאבק עקש ופתלתול של הקיטרוג לפני **אלהים** | – מידת הדין, להוציא שבטי י"ה לעולם דרכי, דרך רחל בלבד ומפסיק הוצאת השבטים. (ג) לכן כדי להפסיק הקיטרוג לפני מדת הדין, יש להשמיט טעם פסק ואז קריאה ללא טעם פסק **אלהים נפתולי עם-אחתי** – דרגא (ללא פסק) תביר טפחא – מרמזת לקבוצת **נפתולי** - חיבורים קדושים - **התחברתי** עם אחיותי - לאה, בלהה זלפה, בתפילות של קבוצת האחיות, לביצוע משימת לידות בדרך פתלתלה נגד המקטרג.

(ד) **נם יקלתי** – אתנה, מגביל, תפילת רחל להגביל חלקה בשבטים נענה, ואז זה מאפיין את הכתוב לפניו ע"י טעם טפחא של **עם-אחתי** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, וגם בתפקיד מתפשט האפיון על הכתוב לפניו **ותאמר רחל נפתולי אלהים | נפתולי עם-אחתי**, ללמדנו שבהגבלת רחל של יכולתה ללדת השבטים היא העבירה המשימה לאחיות שהתחברו עמה למטרה הקדושה. האחיות ילדו עשרה שבטים. (ה) רחל זכתה ביוסף גם בדרך פתלתלה (חילוף עובר דינה ביוסף בבטן אחות) (**72,5**) **ותקרא את-שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר**: שזה יהיה שלה ללא דרך פתלתלה.

ותקרא שמו נפתלי - מרכא טפחא סלוק - מאפיין בשם נפתלי רבוי עניני הנפתולים הגלויים ומרומזים בפרשת לידת השבטים.

סיכום - בחמישה שלבים יצאו השבטי י"ה לעולם. מה שנראה על פניו כנפתולים, מאבק בין האחיות, אינו אלא דרך לנפתולים - להתחברות לקדושה ע"י עיקוף הקטרוג לפני מידת הדין, כדי להוציא נשמות השבטים הקדושים לבנין עם ישראל לשליחותו בעולם. אפשר גם להסביר **ותאמר רחל** - מונח רביע - לי מידת הדין לא תתן ללדת השבטים אבל ע"י כביכול מאבק בין **ארבע אחיות** שאמנם בפשט ישאיר רושם שלילי אפשר לעקוף הקטרוג ולהביאם לעולם אז עדיף להוציאם לעולם כך מאשר בכלל לא, והשם הטוב ירחם וישוע.

בראשית ויצא ללה:

ויסר ביום ההוא את-התנאים העקרים והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים ויתן ביד-בניו:

מצד פשט הכתוב המלים **ויסר ביום ההוא** וגו' מהוות רצף, ואילו ב-**מאורות הגר"א** (חלק) **דקדוק ופירוש על התורה ע' כג** פירש כי טעם תלישא-קטנה עוצר.

תבנית הפסוק כעין פרט קדמאה **ויסר ביום** – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא, אחד מהם חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כתמי לבן בתוך רקע כהה בעזים, השני כעין חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כעין חום על רקע לבן בכשבים.

כעין כלל קדמאה **ההוא את-התנאים** – קדמא ואזלא מרמז על כעין לימוד בכלל ופרט, כאשר הפרטים מתחילים במלים **את-התנאים** כעין פרטים **והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות**

כעין כלל בתראה **כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים** – חזר וכלל ללמד אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם.

בראשית רבתי פרשת ויצא עמוד 141 - 142

[ל, לה] **ויסר ביום ההוא**. מהו **עקרים** שהיו לבנים בידיהם כעין עקרת אברהם את יצחק. והנה יעקב לא אמר עקוד, לבן למה

הסירם משם, מכאן אתה למד רמאותו של לבן, אמר אם אני מניח בצאן **עקרים** יסתכלו התישים בלבנות שבידיהם בעת חמום שלהם ויבאו לילד נקודים וטלואים, אלא מוטב שאעשה עצמי כמוסיף על שכרו שאפילו **עקרים** יקח בשכרו ואפרשם משם כדי שלא יהיו לצאן במה להסתכל שלא ילדו כי אם שחומים. וזה אתה למד מן המקלות שפצל יעקב ג' מקלות אחד דוגמת עקוד וא' כנגד נקוד וא' כנגד טלוא, וכה"א ויחמו הצאן אל המקלות ותלדנה הצאן עקודים וטלואים (ל' ל"ט). והרי יעקב לא הזכיר עקוד בשכרו ולמה פצל כנגד עקוד, אלא מכאן אתה למד שלבן חשב לרמות בו, דמה לו כמוסיף על שכרו ולא עשה אלא לפחות לו. ויכול אתה ללמוד ממקרא שלאחריו, **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו, מהו כל אשר-לכן בו**, אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם. וכי מה צורך לעשות לו כן, אלא כדי שלא יסתכלו בהן.

שכל טוב (בובר) בראשית פרק ל

(לה) ויסר ביום ההוא [את] התיישים. הם השעירים, ולמה נקראו תישים, שמתישין כחות של בהמות דקות, וגם נקרא עז, וכך אמרו רבותינו במסכת י"ט שלשה עזין הן, ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות, במתנתא תני אף עז בבהמה דקה, וי"א אף צלף באילנות: **העקרים והטלאים**. העקודים בכלל נקודים הם, לפיכך מזכיר פעמים את אלו, ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד, ולהכי מתרגמינין רגולייא: **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו**. שהיו בו נקודת שיער לבן: וכל חום בכשבים ויתן ביד בניו. של לבן הארמי, הוא עצמו הסירם אותו היום ביד ינוס וימדם בניו:

העקרים והטלאים – מונח רביע, לפחות ארבע כנדרש ב-**שכל טוב** ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
הפצית השערות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דריגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק 1 – סדר שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "יג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 בראשית ויצא כח,י:

בראשית ויצא כח,י:

ויצא יעקב מבאר שבע ונגלד חרנה:

ויצא יעקב – מרכא טפחא, יתור לרבות את דבר ה' בעולם מתוך שיחרור מהמוגבלות של מבאר שבע השבועה של אברהם לאבימלך
לשבועה דורות מאברהם עד יהושע, על התעכבות כניסת בני ישראל לארץ ישראל לשבעה דורות וכך התעכבות להתחיל להפיץ דבר ה'
מארץ-ישראל, טעם מונח במלת מבאר מלמד על רבוי הדורות, והמוגבלות מרומז בטעם אתנה בתפקיד מגביל במלת שבע, ולרבות
הילוכו במרחקים כמרוז בטעם מרכא במלת נגלד, במקומות שעד אז היה כם חרון-אף (מלת חרנה) בגלל שהיו מוגבלים מדבר ה'
כמרוז בטעם סלוק בתפקיד הגבלה במלת-חרנה (ע"פ שיחות קודש, יו"ד כסלו התשכ"ו, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל זי"ע)

בראשית ויצא כח,יא:

ויפגוע במקום ונגלן שם כי-גא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתי וישב במקום ההוא:

ההוא – אותיות שם קישור שמים וארץ א-ה-ו-ה מלמד על המקום שהוא מקום א-לקי (ראה כח,יג)

בראשית ויצא כח,יג: והנה ה' נצב עלי ויאמר

אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לה אתנה וילזרעה:

והנה ה' – בכעין מידת גורעין ומוסיפין אות אחרונה במלת והנה ושלוש אותיות ראשונות בשם הוי"ה מתחברים לאותיות שם הוי"ה

ה – י – ה – ו

אני ה' אלהי – בכעין מידת גורעין ומוסיפין שלוש אותיות אחרונות בשם הוי"ה ואות ראשונה במלת א-להי מתחברים לאותיות שם

אהו"ה – ה – ו – ה – א

ויגלן שם כי-גא השמש ויקח מאבני המקום – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בתפקיד דבר החוזר וקורה,

(א) כאן רמז לקפיצת הדרך בשמוש בשם המיוחד א-ה-ו-ה

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. – ונימא ליה איהו! – אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. –
אמר ליה: מאי בעית הכא? – אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. – אמר ליה: אפיך צלותיך, בר בוך קירא
ליזבון ואת לא תצטער. אמר ליה: אי הכי – סייע בהדן. היינו דכתיב (שמואל ב כא,כז) ויעזר-לו אבישי בן-צרויה. אמר רב יהודה אמר
רב: שעזרו בתפלה. אמר אבישי שם ואחתי.

בבלי סנהדרין זה,א תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ: אליעזר עבד אברהם, ויעקב אבינו, ואבישי בן צרויה. אבישי בן צרויה – הא
דאמרן. אליעזר עבד אברהם – דכתיב (בר' ח"ש כד,מב) וְאָבָא הַיּוֹם אֶל-הָעֵינִי (טט – ר"ת ו-ה-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך, כאשר
אותיות ו-ה בראש), למימרא דההוא יומא נפק (ביום ההוא יצא והגיע). יעקב אבינו – (צה,ב) דכתיב (בר' ויצא כח,יא) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
שֶׁבַע וַיִּגְלַד חֲרָנָה: וכתיב וַיִּפְגַּע בְּמַקְוֵם וַיִּגְלַן שָׁם כִּי-גַא הַשֶּׁמֶשׁ. כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי
ואני לא התפללתי בו? בעי למיהדר, כיון דהרהר בדעתיה למיהדר – קפצה ליה ארעא. מיד וַיִּפְגַּע בְּמַקְוֵם (טט – סיום הפסוק מלת והוא
אותיות אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך).

שמואל ב כא,ז:

ויעזר-לו אבישי בן-צרויה ונגד את-הפלשתי וימתהו וזו נשבעו אנשי-דוד לו לאמר לא-תצא עוד אתנו למלחמה ולא

תכבה את-ג' ישראל: פ

צרויה נגד את-הפלשתי – אות אחרונה בצרויה ה"א ור"ת הבאים ו-א-ה יחד צירוף השם ה-ו-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם של קפיצת
הדרך. וכן את-הפלשתי וימתהו – ר"ת א-ה-ו וכן הפלשתי וימתהו אז – ר"ת ה-ו-א, שרשרת של צירופי שם המיוחד א-ו-ה

(ב) היקש מ-(בר' ויצא כח,יא) וַיִּפְגַּע בְּמַקְוֵם תפילת יעקב למעלתה של תפילה בכלל.

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. – ונימא ליה איהו! – אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. –
אמר ליה: מאי בעית הכא? – אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. – אמר ליה: אפיך צלותיך,
מכילתא דרבי ישמעאל בשלח – מסכתא דויהי פרשה ב ... וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד תפסו להם אומנות אבותם
אומנות אברהם יצחק ויעקב. באברהם הוא אומר בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' (בראשית יב,ח) ... ביצחק
הוא אומר ויצחק בא מבוא באר לחי רואי (בראשית כד,כב) וכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד,סג) אין שיחה אלא תפלה
שנ' ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי (תהלים נה,יח) וכתיב אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד וגו' (שם /תהלים/ קמב
ג) וכתיב תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' וגו' (שם /תהלים/ קב א), ביעקב מהו אומר ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (בראשית כח
יא) אין פגיעה אלא תפלה שנ' ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם ונה ותפלה ואל תפגע בי (ירמיה ז,טז) וכתיב יפגעו נא
בה' צבאות לבלתי בואו הכלים הנותרים בית ה' (ירמיה כז,יח) וכה"א אל תראי תולעת יעקב מתי ישראל (ישעיה מא,יד) מה תולעת זו
אינה מכה את הארז אלא בפה כך אין להם לישראל אלא תפלה ואומר ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי
בחרבי ובקשתי (בראשית מח כב) וכי בחרבו ובקשתו לקחה אלא לומר לך חרבי זו תפלה בקשתי זו בקשה וכה"א גור אריה יהודה
וגו' (שם /בראשית/ מט ט) ואו' וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה (דברים לג ז) וכן ירמיה אמר ארור הגבר אשר יבטח באדם
(ירמיה יז,ה) ובתפלה מהו אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו (ירמיה יז,ז) וכן אמר דוד לגולית ... ה' הושיעה המלך
יעננו ביום קראנו (תהלים כח,י) וכן באסא הוא אומר ויקרא אסא אל ה' אלהיו ... (דה"י יד,י), במשה מהו אומר וישלח משה מלאכים
מקדש אל מלך אדום וגו' וירדו אבותינו מצרימה ונצטק אל ה' וישמע קולנו (במדבר כ,יד – טז)

בראשית ויצא ללב:

אעבר בכל-צאנך היום הסר משם כל-שהו נקד וטלוא וכל-שה-חום בפשטים וטלוא ונקד פעמים והנה שכרי:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שניו משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק | – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
 (קפא – סדר קיימות; אולא = גרש = גרש"ט; ויצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

אָעבֶר בְּכַל-צִאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשֵּׁם – קדמא ואזלא .... קדמא ואזלא , ראה קו"א ... קו"א
הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה – פסק נַקְדַּ וְשָׁלוּא וְכַל-שֶׁה-חֹמֶם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנַקְדַּ בְּעֵזִים וְהִנֵּה שְׂכָרִי
 פסק בתפקיד להעביר התאור שאחרי הפסק | נַקְדַּ וְשָׁלוּא וְכַל-שֶׁה-חֹמֶם על המלים כַּל-שְׂחָה
 קריאה ללא פסק משמע מה מוסר מעדרי לבן הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה נַקְדַּ וְשָׁלוּא וְכַל-שֶׁה-חֹמֶם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנַקְדַּ בְּעֵזִים
 קריאה עם פסק, היינו מהפסק והלאה משמע שכר יעקב מעדרי לבן שנשארו ללא בעלי החיים הדומים לשכר נַקְדַּ וְשָׁלוּא וְכַל-שֶׁה-חֹמֶם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנַקְדַּ בְּעֵזִים וְהִנֵּה שְׂכָרִי:

בראשית ויצא כט,ב:
וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ בֵּי מֶן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים
וְהָאָבֶן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר:
הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאָבֶן – ר"ת ה-י-ה-ו (צירוף חדש טבת),

וַיֵּרָא – גרשיים וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה – דרגא מונח רביע, ב"ר פרשה ע (ה) ... ד"א וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו ציון, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן
עֲדָרֵי-צֹאן ג' בתי דינים, דתנן ג' בתי דינים היו שם, אחד בהר הבית, ואחד בפתח העזרה, ואחד בלשכת הגזית וגו' שהיו נושאים
ונותנין בדין עד שמעמידים אותו על בוריו. ...
ד"א וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו סנהדרין, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם. ...
 שמשם שומעין את ההלכה וגו' שהיו נושאים ונותנין בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה.
ד"א וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו בית הכנסת. וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' קרואים **בֵּי מֶן-הַבְּאֵר** וגו' שמשם היו שומעין
 את התורה **וְהָאָבֶן גְּדֹלָה** זה היצר הרע וגו' (פ,ג) **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאָבֶן** וגו' שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו.
וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂחָה – דרגא מונח רביע, התבנית מרמזת על יצר הרע ותיקונו ע"י בתי דינים להעמדת הדין וההלכה על בורים ובית
הכנסת לחזוק בקריאת ולימוד תורה נגד יצר הרע.
והאבן גדולה אנשי המקום רואים את הקושי בבאר ובאבן הגדולה הוא היצר הרע, יעקב אבינו רואה את היכולות של הבאר והדרך לאכוף
את היצר הרע.

בראשית ויצא לא,כט,ל:
כַּסְּךָ יֵשׁ-לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע
וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר הַשְּׁמֹר לְךָ מִדְּבַר עַם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רַע:
[ל] וְעַתָּה הִלְךְ הַלְכָתְךָ כִּי-נִכְסְפָה נִכְסְפָתָה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֱלֹהֵי:
(טז,א,ב) אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר מונח פסק דרגא מונח רביע,
אֲמַשׁוּ – מונח פסק, מונח אפשר כי מלמד התבנית שאחרי "דרגא מונח רביע" עשויה ללמד על מספר ענינים הקשורים לתפקידה.
הסבר (א) אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר דרגא מונח רביע, בפשט לבן מייצג את הרע שבאדם הנמשך מחטא אדה"ר. **אֱלֹהֵי לְאֹמֵר** מונח
 רביע מרמז להגנה על יעקב מפני כל, כאן לבן.
וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – בכל מלה נמצא ערך ג' מ"א: אל"י א"מ א"מ א"מ אל"י א"מ; ע"פ אוצר ג' הרב י"ר פאלוך
זצ"ל מ"א היא ג' ס"ת כ"י מלאכיו יצוה' לך' (תה' צא,ח"י) נמצא יעקב מוגן משה צדדים (מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה ומטה) ע"י
מלאכי ה' וזה תיקון למזימת לבן הממשיכה מחטא אדה"ר המרומזת בטעמי המלים אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, שעליה נאמר ב-
(דב' תבוא טו,ה) אֲרַמְלֵי אֲבָד אֲבִי וב-**הגדה של פסח** "שלבן ביקש לעקור את הכל"

הסבר (ב) זוהר ויצא, ע"פ מנוק מדבש: תרפים בעלי חלק זכר הוא המלאך ס"מ וחלק נקבה הוא הנחש. דרגא מונח רביע מרמז על חטא
 אדם הראשון בגלל הנחש. וגם מרמז לתיקון החטא. לבן חזר בתשובה לזמן קצר וחזר לסורו באמרו (טז,ג) **אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם וְאֵלֹהֵי**
נְחֹר. וע"פ (ב"ר פר' עד,ו) אפשר להבין שבאמרו (טז,ג) **לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֱלֹהֵי:** חזר לסורו. אפשר כי אֲמַשׁוּ פסק מלמד על היפסקות
 שובו בתשובה, היינו שב לסורו.

הסבר (ג) וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם – קדמא ואזלא, אֲמַשׁוּ – מונח פסק אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, ב"ר פרשה עד (ו) ... אמר דלמא
חזר ביה (לבן רמז ליעקב רמז חיבה שיחזור אליו). (כו) ולא נטשתני לנשק לבני ולבנתי. אמר לו (יעקב) עד כדון אית ביה (ע"פ עץ
 יוסף ומתנות כהונה, עוד עתה יש כח בידך לנשקן, כלומר הזדמנות אחרונה, לבן הבין שיעקב לא יחזור ולכן שינה מחיבה לאיום וגילה
 בזיונו) **יֵשׁ-לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע** (אתנה) **וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם – קדמא ואזלא כעין דבר מרכזי ולבן חזר בתשובה, אֲמַשׁוּ – מונח**
פסק אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, אמר לית הוא מיניה. (אין הוא מין, לפיכך אמר וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם ולא שכפר בעיקר.)
אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, התבנית מרמזת על יצר הרע של לבן הגורם לו לכפור בעיקר ליעני משפחת יעקב והם מגיבים
על דבריו (טז,ג) לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֱלֹהֵי: א"ר אייבו כיון ששמעו השבטים כך אמרו בושנו כך אבי אמנו שלעת זקנותך אתה אומר
לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֱלֹהֵי:

אֶמֶר אֱלֹהֵי לְאֹמֵר – ס"ת ר"ר, לְאֹמֵר הַשְּׁמֹר – ס"ת ר"ר, הַשְּׁמֹר לְךָ – אותיות מש"ה רכ"ל – אפשר מרמז למדרש כי בלעם (נכד
לבן) היה בעצה על משה התינוק לאבדו במים ואח"כ בגחלי אש. הַשְּׁמֹר לְךָ מִדְּבַר – ר"ת אל תקרב הל"ם (במשה בסנה)
(טז,ג) וְעַתָּה הִלְךְ הַלְכָתְךָ – ס"ת תכ"ה, הכ"ת, כִּי-נִכְסְפָה נִכְסְפָתָה – ס"ת יפ"ה, נִכְסְפָתָה לְבֵית אָבִיךָ – ס"ת הת"ך, הכ"ת, תכ"ה,
 תכ"ה שם שבו משה רבנו הרג המצרי
 הכ"ת שם שמירת הריון, ספר עבודת ישראל
 הת"ך שמו של דניאל במגילת אסתר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממועט, לא ממש; ספאא – שניו משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 בראשית ויצא כח,י: (התשעה"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,י: וְהָיָה זֶרְעֶךָ פְּעֶפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִרְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרְכוּ בָךְ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאֲרָמָה וּבְזִרְעֶךָ:

בראשית ויצא כח,יב: וַיִּחְלַם וַהֲגַה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשֻׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמַמָּה וַהֲגַה מִלְּאָכְבִּי אֱלֹהִים עֲלֵיךָ וַיְרִידֵם בּוֹ:
בראשית ויצא כח,כא: וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת קידושין סט,א פרק עשרה יוחסין

נאמר ב-משנה קידושין פ"ד,מ"א עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל וכו'. אלו עשרה כתות הם כלל ישראל המאמינים בה' וקדושתן עשר קדושות זו למעלה מזו עד הכהן קודש קודש הקדשים ... ודע כי כמו כן בא"י שניתן להם לישראל יש עשר קדושות זו למעלה מזו עד קודש הקדשים כדתנן פ"ק דכלים וכמו שיש בצבא מעלה עשר קדושות זו למעלה מזו כדאמרינן במדרשות (מצאנו זוהר יתרו טז,א) כן יש בצבאות שלמטה שהם כלל ישראל:

מלב"ם תורה אור דברים פרשת ניצבים כט ... ד"א חושב בכאן עשר מדרגות כמ"ש בוה"ק פ' יתרו (דף ס"ז) והענין ע"פ מ"ש המהרש"א פרק י' יוחסין דכמו שהמרכבה העליונה נכללת מעשר מדרגות ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה כן למטה קדושת ישראל זיו הדרם הוא בעשר מדרגות והם עשרה יוחסין שעלו מבבל וגו'

זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו (דף סז עמוד א) ... אמר ר"ש רישי דעמא בלחודייהו רישי דשבטין בלחודייהו נוקבי בלחודייהו ה' דרגין לימינא וה' דרגין לשמאלא הדא הוא דכתיב (דב נצ טט) אַתֶּם נֹצְרִים הַיּוֹם פְּלֹכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רֵאשִׁיכֶם שְׂבִיטֵיכֶם וְקִנְיֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְשִׁרְאָלוֹ: הַא ה' דרגין לימינא, וה' דרגין לשמאלא מאן אינון, היינו דכתיב (דב נצ טט) טַפְּכֶם נְשִׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִתְּחִיל מִחֻטְב עֲצִידְךָ עַד שְׂאֵב מִיְמֶיךָ: הַא ה' דרגין לשמאלא כלהו דרגין אתתקנו כגוונא דלעילא, (כל המדרגות כעין המדרגות שלמעלה) וגו'

וכתב ספר המקנה מסכת קידושין סט,א על דברי המהרש"א הנ"ל ויש לפרש דזה שהתפלל יעקב בפרשת ויצא (בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה (וְהָיָה) ועד סוף (ה') שלא ימצא פסול בזרעי, וְהָיָה ה' – פעמיים שם הוי"ה ואילו מצטרפת התמיכה מתבנית הטעמים וְהָיָה ה' לִי – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין, וזה כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה (וְהָיָה) ועד סוף (ה') לְאֱלֹהִים – סלוק, מגביל שלא ימצא (שלא יכנס) פסול בזרעי

והיינו לפי שראה יעקב בחלומו מרכבה עליונה כמ"ש (בר' ויצא כח,יב) וַהֲגַה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשֻׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמַמָּה וַהֲגַה מִלְּאָכְבִּי אֱלֹהִים עֲלֵיךָ וַיְרִידֵם בּוֹ: וראה שהם עשר מדרגות זה למעלה מזה כמ"ש מהרש"א ז"ל כנ"ל והבטיחו השי"ת להשרות שכירתו במקום ההוא (וזהו חידוש המקנה הבניו על המהרש"א וזוהר יתרו לז,א שזה מה שיעקב ראה בחלום)

והבין (יעקב) כי כמו כן יש עשר קדושות בצבא מטה כמו בצבא מעלה וזהו שאמר לו הקדוש ברוך הוא (בר' ויצא כח,יז) וְהָיָה זֶרְעֶךָ פְּעֶפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִרְמָה וְצִפְנָה וגו' וְנִבְרְכוּ בָךְ וכו' ואחז"ל שהוא מרומז על הגרים (מלב"ם על המהרש"א אומר שעשר המדרגות בעם ישראל הם הכתובים בנצבים) שהתדבקו בישראל ופירוש וְנִבְרְכוּ מלשון הברכת אילן (ראה (בר' לך יב,ג) תורה תמימה ע"פ (יבמות סג,א) שתי ברכות

טובות יש לי להברוך בך, ורות המואביה ונעמה העמונית), ונראה דהיינו דאמר וְהָיָה זֶרְעֶךָ פְּעֶפֶר ופרשו חז"ל שבגלותן נמשלו לעפר ואמר לו בלשון הזה לרמוז לו על הגלות מפני שאחז"ל [בבלי פסחים פז,ב] שלא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתם (יר' לא,כב) זֶרַע אֲדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה: (טט) – שלא כפרש"י טובים וסכלים שבהם, ותיב"ע שאין עוונותיה נפקדין עליה, רד"ק רבוי אדם ורבוי בהמה) והיינו דקאמר שע"י שיהיה וְהָיָה זֶרְעֶךָ פְּעֶפֶר הָאָרֶץ שיהיה בגלות וְנִבְרְכוּ בָךְ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאֲרָמָה היינו שיתוספו עליהם גרים וזה ה' בחינות יעקב שהוצרך לצאת לחוץ לארץ כדי להוציא ניצוצות שבחור"ל וכמ"ש בפ' (בר' ויצא לא,א) לָקַח יַעֲקֹב אֶת-פֶּלֶאֶשֶׁר לְאֵבִינוּ (טט) לקח כל ניצוצות הקדושה), וזהו דקאמר וְנִבְרְכוּ בָךְ ... וּבְזִרְעֶךָ. וענין הגרים הוא כדי להשלים המרכבה בעשר בחינות ע"י גירי וחרורי וכיון שראה יעקב שהשלימות המרכבה יהי' ע"י פסולי קהל שהם ממזרים שתוקי ואסופי התפלל שלא יהיו אלו מזרעו ולא ימצא בהם פסול ושהיו הפסולים מן הגרים שיתוספו עליהם וכמ"ש דלהכי חשיב במתני' ממזרים בתר גרים (במשנה הממזרים כתובים אחרי הגרים לרמוז לתפילת יעקב שלא ימצא פסול בעם ישראל מבני יעקב עצמם), וז"ש (בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שאין השכינה שורה אלא על (המשפחות) המיוחסות שבישראל, מ"מ השלמת המרכבה בעשר קדושות כמו שאמרה התורה בפרשת שלח (במ' שלח טו,טו) הִקְהַל חֻקָּה אֶתְּךָ לְלֶבֶת וְלָגַר הִגְרָו וגו' שהקהל נשלם על ידי כולם וגו'

משנה מסכת קידושין פ"ד,מ"א עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל חללי גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כהני לויי וישראל מותרים לבא זה בזה לויי וחרורי מותרים לבא זה בזה לויי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה:

עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי (קב – א) כהני לויי וישראל מותרים לבא זה בזה (קב – ב) לויי וישראל חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה (קב – ג) גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה: לתנא קמא הגרים לא נקראים קהל ולכן מותרים במזמור,

בבלי קידושין עג,א ... והילכתא: גר מותר בכהנת ומותר בממזרת; מותר בכהנת, לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים; ומותר בממזרת, כרבי יוסי.

הקָהָל – זקא-גדול מלמד על שלוש קבוצות בעם ישראל חָקָה אֶתְּךָ לְלֶבֶת – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין עם ישראל, השונים בהלכותיהם לענין נישואין זה בזה, שבתפקידי שררה ישמשו רק מיוחסים (ראה רמב"ם הל'ק).

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד

[א] כאשר עלה עזרא מבבל לא השאיר שם פסול כלל אלא כהנים לויים וישראלים מיוחסין, וכך אמרו לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסלת נקיה, והעלה עמו אלו העשרה יוחסין מפני שחשש שמא יתערבו עמם, לפי שאין שם בית דין הגדול לשמור על כך, לפיכך העלים לירושלם שיש שם בית דין הגדול ולא יניחום להתערב. ונתיני, הם הגבועונים שנתגייירו בימי יהושע אשר בהם נאמר ויתנם יהושע חוטבי עצים וכו'.

[ד] ... לפי שכלל הוא אצלינו לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין, ומותר לכהנת להנשא לגר או חלל, וכל שכן הלוייה והישראלית.
[ז] פסק ההלכה שלכתחלה אין מניחין אותו (כהן?) לישא כר' אליעזר בן יעקב, ואם נשא בת גרים אין מוציאין מידו כר' יוסי, וזרעו כשר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
הצמיח השערות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטח; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סיוור שחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "יוד מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

נעיין בפסוק בהקשר למשנה עשר יוחסין.

וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה בעם ישראל

וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה – מרכא תביר מרכא טפאא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא השלים המרכבה לעשר קדושות בצבא מטה ואלו עשרה יוחסין והשונים בהלכותיהם או ענינם זה מזה.

קהל ישראל מכיל עשרה יוחסין השלים המרכבה כמו שכתב בספר המקנה. עיקרי ההבדלים הם בין ישראלים מיוחסין, ישראלים לא מיוחסין, גרים.

והם שונים בהלכותיהם לענין נשואין כפי שמבואר בפ"ד מסכת קידושין. מי רשאי לבוא במי. כל פרטי הדינים שבמשנה ו', כגון לגבי נשואי כהנים יש הגבלות נוספות שלא ישאו גיורת, חללה, גרושה, זונה. ראה הגבלה על מלת **וְנִבְרְכוּ**.

נעיין בתת-תבנית הטעמים של הכתוב **כָּךְ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה**

ב- (**בבלי יבמות סגא**), נדרש מ- (**בר' לז יבג**) **וְנִבְרְכוּ בְךָ** מלשון הברכה וחיבור לקבלת רות המואביה ונעמה העמונית כגרים הראויים לבוא בקהל. מוצע לומר שהכתוב כאן **וְנִבְרְכוּ בְךָ** מלמד על קבלת גרים הראויים לבוא בקהל. אפשר כי טעם מלת **וְנִבְרְכוּ** מרכא = מאריך מרמז להארכת עם ישראל, וכתב **צורר המור** הברכת, הרכבת ענפים באומות העולם וכך יהיו כלולים **כָּךְ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה**, ואילו הגרים.

כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה – מרכא טפאא, כעין יתור לרבות גרים שאינם ראויים לבוא בקהל מיידית או בכלל לא.

כָּךְ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה – תביר מרכא טפאא, התביר מחלק ביתור לרבות ומרמז לעוד תכונה של שוני בין הפרטים.

גרים מצריים וגרים אדומיים, אינם רשאים לבוא בקהל ישראל עד דור שלישי, גרים זכרים ממואב ומעמון לא יבואו בקהל ה' אבל יכולים להתגייר ומותרים במזרת. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד, ה"ג** האסורין לבוא בקהל הם עמוני, ומואבי, וממזר, ושתוקי שלא נבדקה אמו, ואסופי, וכותי בזמן שלא היה הכותי אצלם גוי, אבל היום כבר ביארנו שהם כגויים לכל דבריהם. ואמרו ר' יהודה אוסר, ענינו ואפילו לר' יהודה שאוסר גר בממזרת מתיר גר עמוני בממזרת, לפי שכל מה שאמר ר' יהודה קהל גרים אקרי קהל וגר אסור בממזרת אם היה אותו הגר ראוי לבוא בקהל, אבל אם היה אסור לבוא בקהל הרי הוא מותר בממזרת. והלכה כר' אלעזר. ופסק ההלכה קהל גרים לא אקרי קהל וגר מותר בכהנת ומותר בממזרת.

אנציקלופדיה תלמודית כרך כה, [יפת תואר] טור יח ... ושביט שביור, לרבות כנענים שבתוכה²⁰⁰, ולמדים ממקרא זה שמקבלים גרים משבע אומות, כדעת ר' שמעון²⁰¹, ומותר לו לגיירה ולקיימה לו לאשה, ור' יהודה הסובר שאין מקבלים גרים משבע אומות²⁰², חולק על לימוד זה, שהרי אינו יכול לקיימה לו לאשה, והלכה כר' שמעון שאף כנענית יפת תואר מותר לו לקחתה לו לאשה²⁰³ (טט – כדוגמת רחב שנשאה יהושע ויצאו מהם שמונה או עשרה נביאים כהנים).

(טור יט) יפת תואר מצרית או אדומית - שאסורה לבא בקהל, להלכה²⁰⁴ - כתבו אחרונים שהיא מותרת, שהיא בכלל ההיתר הנלמד מ"ושבית שביור"²⁰⁵, ובא הכתוב לרבות מצרית ואדומית²⁰⁶. ויש מצדדים לומר שכשם שהתיר הכתוב איסור נכרית, כך התיר איסור פסולי קהל (יפת תואר מצרית ואדומית שהותרה אז כבר לא נמצאת בפסולי קהל) .... ונסתפק אם אומרים שכיון שהותרה לו הותרה לכל ישראל, שאם לקח יפת תואר מצרית או אדומית לאשה וגירשה או מת, מותרת להינשא לישראל אחר, או לא²⁰⁹.

וְנִבְרְכוּ – סלוק, מגביל גר להיקרא זרע ישראל מלא עד שתהא אמו ישראל, וזה מגבילו (א) לשמש במשרות מסוימות שבהם ישמשו רק מיוחסים. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד, ה"ה** ... וכך הסנהדרין לא יהיו אלא כהנים ולוים וישראל המיוחסים. ונבאר את זה במסכת סנהדרין, לפי שבהם אמר ה' (**במ' ב' יא, טז**) **וְהִתְבָּרְכוּ שֵׁם עַמְּךָ**: בדומין לך בחכמה וביראה וביוחסין.

(ב) להביא בכורים, (ג) משנה נוסח תפילתו **משנה מסכת ביכורים פ"א, מ"ד** אלו מביאין ולא קורין הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו ואם היתה אמו מישראל מביא וקורא וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו:

ספר המקנה למד כי הסיפא של הפסוק עוסק בעשר יוחסין בעם ישראל וגם הביא רישא הפסוק **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאֲרֶץ** שיהיה בגלות **וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה** היינו שיתוספו עליהם גרים, וזה הצענו מרומז בת קבוצה של גרים שונים. נעיין ברישא של הפסוק ונבדוק האם וכיצד הוא מתאים לענין גרים.

בראשית ויצא כח, יד: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאֲרֶץ וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה

בבלי יבמות מזא, ... תנו רבנן: גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם?

אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם? דרשות מהכתוב שמקשרות בין זה ובין גרים (**בר' ויצא כח, יד: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאֲרֶץ** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות והטעמים מהפך פשטא מלמדים שלפחות אחת מן הדרשות יוצאת מפשט הכתוב.

(א) **בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ס"ה**, (טט - דרשה א) **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם**, מה עפר הארץ אינו מתברך אלא במים, כך בניך אין מתברכים אלא בזכות התורה שנמשלה כמים, ומה עפר הארץ מבלה את כל כלי מתכות והוא קיים לעולם כך בניך מבלין את כל העולם והם קיימים לעולם,

(טט - דרשה ב) ומה עפר עשוי דיש לכל, כך בניך עשויים דיש, הה"ד (ישעיה נא) ושמתיה ביד מוגיך, מהו מוגיך אלן דממיגיך מחתיך [נ"א מכתין] **ומיסירין אותך ומתישין את כוחך**, אפילו כן לטובתך משקשקין וממרקין לך מן חוביך ... ר' עזריה בשם ר' אחא אמר היא סימן טוב מה פלטירה זו מבלה את העוברים ואת השבים והיא קיימת לעולם, כך בניך מבלים את כל אומות העולם והם קיימים לעולם, (**בר' ויצא כח, יד**) **וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל-מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה**, א"ר אבא בר כהנא את הוא תרעייא דימה,

ואף-על-פי שעם ישראל בשפלות, הוא שער ים התורה להביא העולם למצב של דעת ה' כמים לים מכסים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השערות: א.ת.ה. סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדר שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קפא) – סדר קיימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קפא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בולכה;

הגמרא הבאה מלמדת שלושה דברים בגיור: בית דין לגיור, מילה וטבילה, טבילה ביום.
בבלי יבמות מו,ב ... ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה (דיינים מומחים), וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר בלילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! דלמא דאיכלעו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך ג', (במ' שלח טו,טז) **משפט** כתיב ביה (רש"י ואין משפט פחות מג'). ת"ר: מי שבא ואמר גר אני, יכול נקבלנו (רש"י: לא נצריכנו הטפת דם ברית וטבילה)? ת"ל: **אתָּה**. במחוזק לך. בא ועדין עמו (רש"י – שנאמן). מנין? ת"ל: **(וי קדשים יט, לג) ס וְכִי-יָגוּר אֶתְּךָ גֵר פְּאָרְצְכֶם**. תלמוד לומר **(וי קדשים יט, לג) ס וְכִי-יָגוּר** – מכל מקום ולקמן פריך כיון ועדין עמו פשיטא ומי בעי קרא.

- (וי קדשים יט, לג) ס וְכִי-יָגוּר אֶתְּךָ גֵר פְּאָרְצְכֶם לֹא תוֹנֶנּוּ אֹתוֹ:**
2. במדבר שלח טו,טו: הִקְהַל קָהָה אֶתְּךָ לְכֶם וְלָגַר הֲגַר חֶסֶת עוֹלָם לְדֹרְתֵיכֶם כְּכֶם פְּגַר יְהוָה לִפְנֵי ה':
3. במדבר שלח טו,טז: תְּהַרְגֵם אֶתְּךָ וּמִשְׁפַּט אֶחָד יְהוָה לְכֶם וְלָגַר הֲגַר אֶתְּכֶם: פ

(בר' ויצא כח,ד) וּפְרָצְתָּ יָמָה וְנִקְדְּמָה וְצִפְנָה וְנִגְבְּהָ כתוב המרמז על דרך קבלת גרים לעם ישראל
בבלי יבמות מו,א ... וחכמים אומרים: טבל ולא מל, מל ולא טבל – אין גר, עד שימול ויטבול.
 יוסבר לפי סדר המלים בפסוק קודם מל **וּפְרָצְתָּ** – תביר אותיות ברי"ת, ואח"כ טבל ב-**יָמָה וְנִקְדְּמָה** כאשר מלת וקדמ"ה מכילה אותיות ד'מקו"ה. על כך הוסיף הרב ארלנגר סנדר הי"ו שאם נשתמש במדה גורעין ומוסיפין ובמידה גימטריה נגרע אות ד' ממלת **וְנִקְדְּמָה** ונוספה למלת **יָמָה** נקבל אותיות ימ"ה-ד ובגימטריה י"מ = נ' לכן התקבלה המלה נד"ה. ממלת **וְנִקְדְּמָה** נותרו אותיות וקמ"ה = מקו"ה, בסיכום **יָמָה וְנִקְדְּמָה** הפך ל-מקו"ה נד"ה, כנאמר ב-(יבמות מז,ב) ובמקום **שנדה טובלת**, שם גר ועבד משוחרר **טובלין**; וכל דבר שחוצץ בטבילה (נדה), חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה.
 הערה: אותיות מקו"ה שווה קו"ה מ' ועל כך הערת הרב מאיר מאזוז הי"ו אפשר לומר כי **(שמ' תר' כו,ח) וְקָמָה גי' אותיות וְק = גי' אותיות מ'** סא"ה = 106, אותיות **קָה** ר"ת מ'דת ה'מים או ה'מקוה

יָמָה וְנִקְדְּמָה הפך ל-מקו"ה נד"ה, ההלכה בענין
תשובות רב נטרונאי גאון - ברודי (אופק) יורה דעה סימן רנב? צ"ל רא * וששאלתם נדה שטבלה בים, עלתה לה טבילה אילא (או לא). כך הראונו מן השמים: שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, ומקוה בו טובלין כל חייבי טבילות, נדות ויולדות ומצורעין וטמאין נבבלה ובשרץ ובעלי קריין, חוץ מזב שנאמר בו (וי' טו, יג) ורחץ בשרו במים חיים וטהר. ועכשיו כל נדות שבישראל ספק זבות הן, ואין עולה להן טבילה במקוה (וצריכות) [אלא צריכות] מים חיים (טט) והלכה שמקוה מספיק, שכן שנינו פ"ח מ"ח) כל הימים כמקוה שנאמר (בר' א, י) **וְיִקְמְתָה הַיָּם בַּיָּמִים קָרָא יָמִים**, דברי ר' מאיר, ר' יהודה חיים הגדול כמקוה (ו) לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה, ר' יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין (שו"ע יו"ד סי' רא, ס"ק ב – נמשכים והולכים ואינן מכונסים) ופסולין לזבין ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת. ומשנה זו הלכה היא, ושנויה כאן ושנויה שוב במקואות (פ"ה מ"ד) לומר שהלכה היא, וכר' יוסי - דקיימא לן ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי - שאמר פסולין לזבין ולמצורעים, וכל נדות ספק זבות הן (טט) והלכה שמקוה מספיק).
 מחלוקת תנאים מהו הכתוב שהוא מקור לטבילת נדה וטמאים שונים (וגר ועבד) בים. ולרב נטרונאי גאון הראו מן השמים שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, וזכינו לגלות שבכתוב **(בר' ויצא כח,ד) יָמָה וְנִקְדְּמָה** מרומז הענין.
שולחן ערוך יורה דעה הלכות מקואות סימן רא סעיף ה
 כון כל הימים יש להם דין מעיין לטהר בזחילה; <ו> הילכך גל שנתלש מהים כ ובו ארבעים סאה ונפלו על האדם או על הכלים, עלתה להם טבילה.

יָמָה וְנִקְדְּמָה – מרכא טפאא, יתור לרבות על גרות בבית דין או בעדים או בידיעת בית דין, (יבמות מז,ב) גרות בינו ובין עצמו בלי ידיעת בית דין, (יבמות מח,א) גרות בעל כרחו של עבד, זכוי גרות לקטן
וּפְרָצְתָּ – תביר ממעט מתוך הרבוי הנ"ל של אופני גרות את הגרות בינו לבין עצמו שלא תחול
וְנִגְבְּהָ – הרוצה להחכים ידרים (בבא בתרא כה,ב), זוהר במקומות רבים), אומרים לגר התורה מחכימה אבל לעת עתה **וְנִגְבְּהָ** – אתנה, מגביל מודיעין לו (לגר) מקצת מצוות ועונשן, ומתן שכר,
וְצִפְנָה – וצופנים דברים הצפונים – החמורים, **וְצִפְנָה** – מרכא, מרבה שאחרי הגיור ילמד שאר מצוות,
וְנִגְבְּהָ – אתנה, **(בבלי יבמות מח,ב)** מגביל את הזמן שמגלגלין עם עבד ערל שלקח מעובדי כוכבים עד שיאות למול ולטבול ולקיים מצוות הנוגעות לעבד לשנים עשר חדש. אין משהים בא"י מפני הפסד טהרות, ובעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו כל עיקר שמא יספר לעכו"ם.
וְצִפְנָה וְנִגְבְּהָ – מונח אתנה, רבוי הגבלות בקבלת גרים **בבלי יבמות מז,א ...** אין לי אלא בארץ, בח"ל מנין? תלמוד לומר. **אתָּה**, בכל מקום ש-**אתָּה**; ... (א) וחכמים אומרים: בין בארץ בין בחוצה לארץ – צריך להביא ראיה. (ב) בא הוא ועדין עמו, ... (ב) גר שנתגייר בב"ד - הרי זה גר, בינו לבין עצמו – אינו גר (ג) **בבלי יבמות מז,ב ...** נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה, חוזרים ומלין אותו שניה. נתפא, מטבילין אותו מיד; (ג) מזהירין אותו לא לנהוג בבני ישראל כבבני נח על הגזל שבני נח נהגים על פחות משה פרוטה (ד) הרוצה להתגייר לקבלת טובת הנאה (ד) הרוצה להתגייר כי שם עינו בבת ישראל, או היא שמה עינה בבן ישראל

בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה.
 (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.
 בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה.
 (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.

יָמָה וְנִקְדְּמָה וְצִפְנָה וְנִגְבְּהָ – ר"ת וס"ת: י"ה ו"ה ו"ה ו"ה,
איצר החכמה - פרי עץ חיים, הרב וויטאל חיים, שער התפילה, פרק ב' ע' ד ... זהו שכתב בסבא דמשפטים דף צ"ו כי לבוש הנשמה הוא אלו"ה, על פסוק בבגדו בה. וביארנו בזוהר פרשת לך לך, כי אלו"ה, ר"ל: א"ל ו"ה. פי' הדבר: כי הלבוש שהוא מא"ל, הוא נמשך אל הזו"ן, הנקראים ו"ה שבהויה. ופי' זה נתבאר אצלינו, בענין **שמות ג' כלים** שיש בספירת החסד של ז"א, ושם ביארנו כי שם הכלי האמצעי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות הששירות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבית, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שבו, הוא נקרא שם אלוה, הוא בחינת אל כפול כנ"ל, שהוא במלוי גימטריא שע"ח (טט – גי' חשמ"ל) עם ו' אותיות המלוי (טט – אל"ף למ"ד = 185 כפול 2 = 370 + 6 + 2) ... וב' אותיות ו"ה שבשם אלוה, הוא ענין מה שארז"ל ו"ה עם זכרי אמ"ח, הם רמ"ח מ"ע, והבן כל זה היטב.

י"ה מיצג כתר חכמה בינה, משפיע לשלוש כלים בחדש שאולי בכל אחד יש אותיות ו"ה כמו בכלי האמצעי. תורה כמים עליונים משפעים בשלוש כלים בחדש שהם החלק העליון של ז' ספירות (מידות) חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות. התפשטות דעת ה' כמים לים מכסים, מחדשת היחוד של י"ה בו"ה בארבעה רוחות העולם ע"י העלאת ניצוצות הקדושה בכל מקום ובפרט ע"י הגרים.

אוצר החכמה – בני יששכר, מאמר חדש אלול, מאמר א, מהות החדש ע' שעט ... דהנה (גליא רזיא, מג"ע אפן רמ"ז) במקוה תק"ס לגין, ובו יטהר האדם את עצמו, והוא על פי הירושלמי (תרומות פ"י, ה"ה) שפסק דבריה בטלה בתתק"ס, והטעם נראה לי כי תק"ס הוא י"ו פעמים ס', והנה כל בריה יש בה ד' יסודות, וכל יסוד כלול מכלם, הרי י"ו יסודות, על כן צריך בטול י"ו פעמים ס', והנה להיות גם האדם כאשר נמשך אחר הטמאה הטה יסודותיו אחר הטמאה והפריד את עצמו מן הקדש מחויב לבטל את עצמו אל הקדשה ולהוליד כבריה חדשה, ע"י טבילה הגר מבטל ברייתו הנכרית אל הקדושה ונולד כבריה חדשה עם לבוש נשמה אלו"ה.

גר צריך ג', מרומז ב-(במ' שלח טו, טו) הקה"ל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, בית דין של שלשה, אבל כאן הלימוד ממלת (במ' שלח טו, טו) משפ"ט אז אולי (במ' שלח טו, טו) הקה"ל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה, וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר בלילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! (מפרש את הג' לעיל ולא מוסיף עוד תנאי)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא ספאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטח; תביר מרכא ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.6 בראשית ויצא כח"י: (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח"טו:

וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לְךָ:

רש"י – לפי שהיה ירא מעשו ומלבן. **שפת"ח** – דאם לא כן מאי אָנְכִי עִמָּךְ דמשמע מגן לך.

בראשית ויצא כח"כ, כא: [כ] וַיִּתֶּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמַרְנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְגַם-נִלְוִי לְחֵם לֶאֱכֹל וְיִגְדַּל לְלִבִּשׁ: [כא] וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל-בְּרִית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים:

וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי – קדמא ואולא, בתפקיד סדר ובתפקיד כעין כלל מלמד, ואין בכלל אלא מה שיש בפרטיו **עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ**, וכדי ללמוד בכלל ופרט צריך לימוד על הסדר כמאן דאמר ב-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) הפרשה על הסדר נאמרה. נענין במקור הבא לבירור הכלל ופרט.

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע ד רבי אבהו ור' יונתן חד אמר מסורת היא הפרשה ואחרינא אמר על הסדר נאמרה, מ"ד מסורת היא הפרשה שכבר הבטיחו הקדוש ברוך הוא שנאמר (**בר ויצא כח"טו**) **וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי עִמָּךְ**, והוא אומר (**בר ויצא כח"כ**) **אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי** אתמהא, מ"ד על הסדר נאמרה מה אני מקיים (**בר ויצא כח"כ**) **אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי** אלא כך אמר יעקב **אִם יתקיימו לי התנאים** שאמר לי להיות עמי ולשמרני אני אקיים את נדרי, רבי אבהו ורבנן, רבי אבהו אמר (למד משני פסוקים) (**בר ויצא כח"כ**) **וַיִּתֶּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי** מלשון הרע היך מה דאת אמר (ירימה ט) וידרכו את לשונם קשתם שקר, וְגַם-נִלְוִי לְחֵם לֶאֱכֹל, מגילוי עריות המד"א (בראשית לט) ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקי, (**בר ויצא כח"כ**) **וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל-בְּרִית אָבִי** משפיות דמים, וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים, מעבודת כוכבים,

רבנן פתירין לה בכל עניינא (ארבעה הדברים מפסוק אחד), (**בר ויצא כח"כ**) **אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמַרְנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ**, מעבודת כוכבים מגילוי עריות משפיות דמים מלה"ר, **אֵין דרך אלא עבודת כוכבים**, כמד"א (עמוס ח) הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהין דן וחי דרך באר שבע, **ואֵין דרך אלא גילוי עריות** שנאמר (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת וגו', **ואֵין דרך אלא שפיות דמים** שנאמר (שם) משלי/א בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם וגו', **ואֵין דרך אלא לשון הרע** שנא' (בראשית לא) וישמע יעקב את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב (בני לבן הוציאו על יעקב שם רע ולשון הרע).

ב-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) מבורר מהכתוב ב-(**בר ויצא כח"כ**) **אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמַרְנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ** או משני הפסוקים (**בר ויצא כח"כ**), מה נכלל בדבר ה' אל יעקב ב-(**בר ויצא כח"טו**) **וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ**.

ובכן, הקב"ה מבטיח ארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (**בר ויצא כח"טו**) **עִמָּךְ** – שמירה מלחטוא ומלהפגע (א) מעבודה זרה (ב) מגילוי עריות (ג) משפיות דמים (ד) מלשון הרע. ויעקב מתנה נדרו-שבועתו בארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (**בר ויצא כח"כ**) **עִמָּדִי**. לכן משמעות טעם מקף של **אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ** – כרב-מצב (א) שמירה (ב) הסרת שמירה. שמירה מלחטוא ומלהפגע מארבע העבירות, הסרת שמירה אם יעברו יעקב ומשפחתו על אחת מארבע העבירות האלו.

המקור הבא מלמד שיעקב ירא מעשו למרות ההבטחת ה', ומוסבר ממה שלומדים מ-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) מדוע היה ירא. נאמר ב-**מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דעמלק פרשה ב** ... יעקב נתן לו (הקב"ה) רמז **ולא חש שני** (**בר ויצא כח"טו**) **וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ** והוא היה מפחד ויירא שני' (**בר וישלח לבח**) **וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵא לֵוִי, אדם שהקב"ה הבטיחו היה ירא ומפחד אלא שאמר יעקב אבינו אוי לי שמה יגרום החטא.**
טט: יעקב הבין שכל זמן שישמר מארבע עבירות יזכה לשמירת ה', ואפשר כי חשש (א) שנשא שתי אחיות (רחל ולאה) וגם שתי השפחות היו בנות לבן (היינו גם הן אחיות). וזה עשוי להיכלל בגלוי עריות. (ב) מהנאמר (**בר וישלח להד**) **וַיִּתְּנוּ אֶל-יַעֲקֹב אֶת כָּל-אֲחֵי הַנָּעִר אֲשֶׁר בֵּינָם וְאֶת-הַנְּזִימִים אֲשֶׁר בְּאֶזְנֵיהֶם וַיִּטְּנוּ אִתָּם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם-יִשְׂרָאֵל: יש ללמוד שהיה מקום לחשש של עבודה זרה, ולכן יעקב ירא מעשו.**

במקור הבא מובאים מצבים של שמה גרם החטא או שלא גרם, ואח"כ נקשרם אל תבניות הטעמים של (**בר ויצא כח"טו**) **וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי וגו' בבלי ברכות ד,א** ... ודוד מי קרי לנפשיה חסיד (האם דוד קרא לעצמו חסיד)? והכתיב (**תהי כז"ג**) **לוֹלֵא הָאֲמֵנִי לְרָאוֹת בְּטוֹבֵיהָ בְּאֶרֶץ חֲמִישׁ: ותנא משמיה דרבי יוסי: למה נקוד על לוֹלֵא (טט: נקודה מעל אות למ"ד, והכלל הוא שאם רוב האותיות ללא נקודה דורשים את הלא נקוד, היינו "לוא" ובסידור שונה המלה "לוא")? – אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לא (טט: כדרשה ממלת לוֹלֵא!) – שמה יגרום החטא; כדרכי יעקב בר אידי, דרבי יעקב בר אידי רמי, כתיב: (**בר ויצא כח"טו**) **וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ** וכתיב: (**בר וישלח לבח**) **וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד** (טט: מפני עשו אחיו!) אמר: שמה יגרום החטא, כדתיבא: (**בר בשלח טו,טז**) **עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ קָנִיתִי: עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' – זו ביאה ראשונה (טט: לא!)**, **עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ קָנִיתִי** – זו ביאה שנייה (טט: לא!); מכאן אמרו חכמים (טט: מהפסוק בפר' בשלח): ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרם החטא. (טט: בשעה שהגיע עזרא לארץ-ישראל מצא שמעוילים לפניו נשאו להם נשים נכריות)**

(**בר ויצא כח"טו**) **בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֶךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ** – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד כעין הקש כי **וַהֲנִיחַ אֱנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ** מותנה בקיום ארבע המצוות, ובאי קיום אחת מארבע המצוות גורם החטא ומוסרת השמירה (וחלק מהעולים בביאה שניה לא"י נשאו נשים נכריות ואפשר שהושפעו מעבודה זרה). ר' יוסף אברמסקי הי"ו הוסיף שאחרי מתן תורה בני ישראל בכו למשפחותיהם שנאסרו בקרובות, וזה מניעת ג"ע כדי שיזכו בא"י.

וְהִשְׁבַּתִּיךָ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה י"ח מל"ב מידות ריבה וריבה את הכל, נאמר במקצת ונוהג בכל. נאמר באחד, ביעקב על שיבתו לא"י, שישמר מארבע עבירות וחל על כל שיבה של ישראל לא"י, שצריך להשמר מארבע עבירות אלו כדי לזכות בישוב א"י.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תמצית השורות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מרמז; מרמז – רבוי; דוגמא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאא – שניו משמעות, רבוי מתפשט; מרמז ספאא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגמא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטח; מרמז תביר ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, ב"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהוצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק כבעין "ג' מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיבה; פלז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אבל הדר זקנים (בר ויצא כח, ז) מביא כי בני יעקב נכשלו בשלושה דברים, ואפשר להוסיף שגם לשון הרע, אלא שכולם ארעו אחרי חזרתם לא"י.

ד"א (בר ויצא כח, ז) אסי יהיה עליהם עמדי שלא אעבוד ע"ז. (בר ויצא כח, ז) ושמרני משפיות דמים. (בר ויצא כח, ז) בדרך מגילוי עריות שנאמר כן דרך אשה מנאפת. (בר ויצא כח, ז) ונתן לי לחם. אז (בר ויצא כח, ז) עשר אעשרנו לך. וכאשר בא יעקב לארץ שכח אותו נדר א"ל הקדוש ברוך הוא שכחת נדרך חייך תהיה נכשל באותן שלשה דברים וכן היה נכשל בע"ז דכתיב (בר וישלח לה, ד) ונתנו אלי יעקב את פליאלי הנכר אשר נדמים. נכשל בשפיות דמים דכתיב (בר וישלח לה, ז) ויקחו שגייבני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו. נכשל בגילוי עריות דכתיב (בר וישלח לה, א) ונמצא דינה בת לאה:

(בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך:

ויקרא רבה (וילנא) פרשת בחוקותי פרשה לה, ב, ד"א (וי בח' כו, ג) אסי-בנקתי תלכו הדא הוא דכתיב (משלי ח, לב) ועתה בנים שמעו לי ואשרי דרכי ושמרו: מדבר ביעקב דכתיב ביה (בר ויצא כח, ז) ויגר יעקב גדר לאמר רבנן ור' אסי רבנן אמרי על הכל השיבו הקדוש ברוך הוא ועל הפרנסה לא השיבו, (בר ויצא כח, ז) אסי יהיה עליהם עמדי א"ל (בר ויצא כח, טו) והנה אנכי עמך (בר ויצא כח, ז) ושמרני, א"ל (בר ויצא כח, טו) ושמרתיך (בר ויצא כח, ז) בדרך הנה אשר אנכי הולך, א"ל (בר ויצא כח, טו) בכל אשר-תלך (בר ויצא כח, ז) ושמרתיך בשלום אל-בית אבי א"ל (בר ויצא כח, טו) והשבתיך אל-הארמה הנאת ועל הפרנסה לא השיבו א"ר אסי אף על הפרנסה השיבו דכתיב (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך ואין לשון עזיבה האמורה כאן אלא לשון פרנסה כד"א (תה' לו, ז) גערו ליתי גם-תקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב וירעו מבקש-לחם; ד"א אף על פי שזרעו ובניו הם מבקשים לחם לא ראיתי לאותו צדיק אביהם נעזב מיראתו של הקדוש ברוך הוא, א"ר הושעיא אשרי ילוד אשה שכך שומע מפי בוראו א"ר חנינא בר פפא אשרי (ע"פ עץ יוסף הקב"ה אומר אשרי) ואשריכם כשנתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם א"ר אחא אף לבניו אמר כן שנאמר (משלי ח, לב) ועתה בנים שמעו לי אשרי ואשריכם לכשתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם אימתי כשתשמרו את תורתי שנאמר (וי בח' כו, ג) אסי-בנקתי תלכו.

עץ יוסף אמר ר' חנינא אשרי ואשריכם וכוונת ר' חנינא לומר שמה שאמר (משלי ח, לב) ואשרי דרכי ושמרו ולא קאמר אשריכם דרכי תשמורו כמה שאמר שמעו לי לנוכח. הוא לרמוז דרקינן נמי אשרי כי כביכול הקב"ה אומר שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו. מה שאין כן כשאין מקיימין תורתו שיצטרך להתאכזר עליהם ומשנה מדתו.

כי לא אעזבך – יתיב מונח זקף-קטן, כי – יתיב בתפקיד דווקא כך, לפחות כך. ומשמעות תבנית הטעמים "תיב מונח זקף-קטן" דווקא שני דברים משמעם אעזבך כפי' רד"ק (תה' לו, ז) ולא-ראיתי צדיק נעזב, הוא שיחסר לו לחם ושמלה. וכך ביקש יעקב אבינו (בר ויצא כח, ז) ונתן לי לחם לאכל ויבדד ללבש. כלומר כדי חיותי לבד, ואמר לו האל יתברך (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך, נראה כי מי שחסר (טט: שני) אלה נקרא נעזב: אפשר כי חסר לחם נקרא נעזב מסיפא של (תה' לו, ז) וירעו מבקש-לחם: וע"פ הריב"א ב- (בר ויצא כח, ז) חסר בגד נקרא נעזב שנאמר להפך על הגר (דב' עקב יח) ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: (כך גם אפשר ללמוד על הלחם). וב-הדר זקנים (בר ויצא כח, ז) למד על הלחם מ- (תה' לו, ז) וירעו מבקש-לחם: ובגד למד מדכתיב (בר ויצא כח, טו) ושמרתיך ומצינו שמירה גבי בגדים דכתיב (משלי כה, ז) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם:

כי לא אעזבך – יתיב בתפקיד (פשטא מלעלית) זקף-קטן שתי דרשות, ביחד שתי דרשות בפשט הכתוב, הקב"ה מבטיח (א) פרנסה (ב) שהצדיק לא נעזב מיראתו של הקב"ה (שלא כמאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) וע"פ עץ יוסף כביכול הקב"ה אומר אשרי ופרושו, שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישלח סימן ב

ר' אושעיא אמר אף על הפרנסה השיבו, שנאמר (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך: למה אמר שתי פעמים אשר אשר, כביכול דבר קשה, אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא אשרי ואשריך כשעשה לך הדבר הזה, חזר ותבע ושבתי בשלום (שם שם /בראשית כ"ח/ כא), א"ל (בר ויצא כח, טו) והשבתיך, אמר ר' חנינא ב"ר יצחק אשרי לילוד אשה שכך שמע מבוראו, ראו כל מה שתבע מבוראו הבטיחו, ועל כל הבטחות הללו הוא משלח ואומר כה תאמרן לאדני לעשו, הוי יפה נאמר מחזיק באזני כלב, אימתי כששלח יעקב אצל עשו.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש אפשר שהכוונה להקיש מהפשט הנאמר על ישראל אל ה'. (שואל מדרש תנחומא) למה אמר שתי פעמים ב- (בר ויצא כח, טו) אשר אשר, כביכול דבר קשה, (ועונה) אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא אשרי ואשריך מלת "אשר" אחת נדרשת אשרי (ע"פ עץ יוסף כביכול הקב"ה אומר אשרי על עצמו) שישראל מקיימין תורתו, מלת "אשר" אחת נדרשת על אשרי עם ישראל שמקיימין את תורת ה'.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, וזה כפי' רד"ק (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – אם כן לא יעזבנו לעולם, כי ההבטחה לו כל ימיו לעולם ולזרעו אחריו: אלא שהרד"ק לומד זאת מהכתוב אשר אם – כפל ענין לחזק הדבר, כי די לו באשר או באם:

הדר זקנים (בר ויצא כח, טו) עד אשר אם-עשיתי. יש עד שאין לו הפסק לעולם כמו (תה' קג, ז) מעולם ועד-עולם. ואפשר להסביר כי שם טעם יתיב של מלת עד מרמז על "יושב" דווקא כך יציב בשופעו (תה' קג, ז) וחסד ה' מעולם ועד-עולם עלי-יראיו וצדקתו לבני בנים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא – מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות; רבוי ממשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "יגוד מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשא אחר בהלכה;

1.7 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,טז: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

[בעל הטורים] – מְשָׁנָתוֹ. (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו [ב"ר ס"ז ט"ז] מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

[הרב כי טוב] – וכשהקין, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושאחרי כן. (תנ"י ויצא ג; הה"ק מהר"ם מפריש; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל) [מלבוש לשבת וי"ט - הרב מר"ה ישכר בעריש האדמו"ר מזידיטשוב]

פ"י על הטעמים ודקא סגול סעיף כז - וַיִּיקַץ... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבא למוחין גדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאייתא במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ (מתנות כהונה) ובדברי אא"ז מו"ר צוק"ל. טט: ראה להלן (א) [תוי"ש קכב] זכה לנבואה ונהפך לאיש אחר, (ב) [זוהר כרך א (בראשית) ויצא קמא,ב] הכנה להביא ליחוד קוב"ה ושכינתיה

וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ – מונח זקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסיף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקתו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואצל עליו להיות ככור נבחר לברכות.

(כח,טז) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול (גרסת כתר, מכון ממרא – כת"י לנינגרד) (גרסת תורה שלמה, מגנס, קורן, איש מצליח וַיֹּאמֶר – רביע)

(כח,טז) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול בתפקיד לדרוש את הכתוב אחריו שלש פעמים:

(טט: א) [ב"ר (וילנא) ויצא סט,ז] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ, ר' יוחנן אמר ממשנתו, (כח,טז) וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אכן השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע, [תוי"ש קיט,ב] - [לקח טוב] וַיֹּאמֶר לעצמו: אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אֲכֹל מלמד

שהשכינה בבית המקדש בין בני ובין חרב.

(טט: ב) [תוי"ש קכ,ב] - [וילקוט תימני (כת"י)] (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אמרו מלמד שנגלה עליו בבית דין (טט: של מעלה) של שבעים ואחד מנין אֲכֹל. [תוי"ש קכ,ב] בהערה ... ובכת"י פ"י ר' יואל עה"ת ואמר אֲכֹל יֵשׁ רמז "יש עולמות" (טט: אולי כוונתו ל"ש עולמות אלא שהביא מלה הכתובה כדרך התורה קודם מונה מספר קטן (כאן יו"ד) ואחריו מספר גדול (כאן ש"ן) בשמ"ר דוד ליפסקי ה"ו, כולל נתיבות צבי). וַיֵּשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה אכן בגימ' ע"א סנהדרין ואצלם וַיֵּשׁ ה' שהשכינה שרויה ביניהם. ועיין בפ"י [ריקאנטין] וטעם (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה כתרגומו, כי השכינה נקראת יש, שנאמר (משלי ח,כא) לְהַנְחִיל אֶהְיֶה וְאֶצְרְתֶּיהָ אֲמַלֵּא: פ.

אֲכֹל יֵשׁ ה' – פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות בפשט (טט: א) ה' נגלה אל יעקב בבית דין של ע"א (טט: ב) שכינה שרויה בסנהדרין של ע"א.

(טט: א) [תוי"ש קכא,ב] - [מדרש הגדול] (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, זה הר המוריה שהשכינה בו לעולם וקיימא לן שכינה במערב. [תוי"ש קכא,ב] בהערה מביא [שמר"ר פ"ב] דלא זזה שכינה מכותל מערבי.

אם (טט: א) שכינה במקום בית המקדש שונה מ-(טט: א) משכינה בהר המוריה אז לפנינו שלוש דרשות מ-(כח,טז) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול. ואז הדרשה הבאה היא רביעית. ואם (טט: א) ו-1 (טט: א) הן אותן דרשות אז הדרשה הבאה היא השלישית

(טט: ג א ד) [תוי"ש קכב,ב] - [מדרש הגדול] (כח,טז) בְּמָקוֹם הַזֶּה, זה מקום לנבואה, כענין שנאמר (ש"מ תשא לג,א) הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצֹּר: אם לעיל שלוש דרשות אז זאת דרשה רביעית מ-(כח,טז) וַיֹּאמֶר – רביע.

[תוי"ש קכב,ב] בהערה מביא ב- [מר"נ ח"ב פמ"ה] שאמר יעקב אבינו כאשר התעורר מחלום הנבואה הוא, לא אמר שזה חלום, אבל פסק ואמר (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, וכן ההוא במדרש הגדול האמין בלבו שהוא חלום של נבואה ... ובכת"י [אור האפלה] (כח,טז) וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, ... עדיין לא ידע שכן היא דרך הנבואה, ... ובכת"י [חמאת החמדה] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ ומצא רוח אחרת עמו ונהפך לאיש אחר וידע שאין זה החלום ככל החלומות וידע שה- (כח,טז) מָקוֹם הַזֶּה גרם לו

(כח,טז) בְּמָקוֹם – טפחא בתפקיד שנוי ביעקב ונהפך לאיש אחר

הַזֶּה – אתנח, מגביל שהשנוי ביעקב חל דווקא במקום זה ולא יכל לחול במקום אחר.

עוד מביא ב- [מדרש הגדול] ד"א ידע שכל מה שבעליונים ושבתחוננים הוא בגופו של אדם והוא עולם בפני עצמו לכך נאמר (כח,טז) וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי: עיין לעיל מאמר עב. עט. דדרשו הפסוק (כח,טז) סֵלֶם מִצֵּב אֲרָצָה על האדם. ע"פ [תוי"ש עב] הסולם זאת התפלה המגיעה עד לקב"ה ע"י הזכרת שמו.

ההטעמה (כח,טז) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול ולא ברביע מתאימה לדרשות הבאות בהן לטעם זקא-גדול יש תפקיד נוסף לתפקיד של שלוש.

דרשה (א): בראשית ויצא כח,טז: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' – זקא-גדול ... זקא-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנח) מרמז לשנוי גדול, עליית מדרגה כדי להביא לשנוי גדול, התעוררות דלתתא המביאה להיתעוררותא דלעילא.

[זוהר כרך א (בראשית) פרשת ויצא [המתחיל בדף קמו עמוד ב]]

... ועד דיעקב לא אתנסיב (לא נשא אשה) לא אתמר באתגליא יתיר (לא זכה למאמר אלקי יותר גלוי), ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא (אלא לגלוי של לומד תורה), לבתר דאתנסיב ואוליד אתמר ליה באתגליא (לאחר שנשא אשה והוליד זכה למאמר אלקי יותר גלוי) הדא הוא דכתיב (בר' וישלח לג,ב) וַיִּצְבֹּשֶׁם מִזֶּבַח וַיִּקְרְאוּלוֹ אֶל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס מהכא אוליפנא מא דלא אשתלים לתתא לא אשתלים לעילא (מכאן למד שמה שלא בא לשלמות למטה לא בא לשלמות למעלה), שאני יעקב דאשתלים לעילא ותתא אבל לא באתגליא (שונה יעקב שבא לשלמות למעלה ולמטה אבל לא בגלוי), ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא לא, אלא חמא דישתלים לבתר זמנא (באותה שעה לא היה שלם, אלא ראה שהשלים לאחר זמן), ואי תימא הא כתיב (בר' ויצא כח,טז) וְהִנֵּה אָנֹכִי עֹמֵד וְשֹׁמֵר תִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תִּלְדֶּךָ, אלא אשגחוטא דקודשא בריך הוא ונטירו דיליה לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דאצטרין ליה בהאי עלמא (שמירת ה' ליעקב בעולם הזה) אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים (שמירת ה' ליעקב בעולם העליון הובטחה רק משהשלים עצמו בנשואין והולדת ילדים): ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות; רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
לדבות, ככל מקובל; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב
סוד נדרש; פסוק 1 – סודו שנתקל, השלף והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביעי – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית:
(קפא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(בר' ויצא כח,טו) וַיִּקַּח יַעֲקֹב יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמִקְוֵם הַזֶּה וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי: וְכִי תוֹוּהָה הוּא (כי תתמה שיעקב) דלא ידע
אלא מאי וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי כמה דאת (כדוגמת המלך שאול) אמר (שמ"א יג,ב) וּפְגַן ה' לֹא חֲלִיתִי, אמר וכי כל האי אתגלי לי ולא
אסתכלנא למנדע אֲנִי (הסולם) שם השכינה) ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים (לא בדקתי לדעת תחת כנפי השכינה להיות אדם
שלם, כוונתו ע"פ [זוהר בהיר] שאינו יכול ליהוד השכינה שהיא סוד מקו"ם עם יסוד דזעיר אנפין (ז"א) כי עדיין לא נשא אשה), ת"ח כתיב (בר' תול'
כח,ב) וַתֹּאמֶר אִם-יָצָא לְמַה זֶה אֲנִי. כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא [דף קע עמוד ב] דהוויא שכינתא במשכנהא וצליאת
תמן, כיון דחמאת עאקו דילה במעאה מה כתיב (בר' תול' כח,ב) וַתֵּלֶךְ לְדַרְשׁ אֶת-ה': נפקת מדרגא דא לדרגא דא אחרא דאיהו
הו"ה (למד מרבקה שכל יום ראתה אור שכינה) (הסולם) אֲנִי שם השכינה) ששרתה במשכנה והתפללה שם, אבל כאשר כאבה במעיה כי (בר' תול'
כח,ב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים יצאה מדרגה שבה התפללה (הסולם) אֲנִי שם השכינה) ועלתה מדרגה בתפילתה להו"ה. אֲנִי – אתנח כמגביל, כעין אין
האסיר מוציא עצמו הבית האסורים, כאן רבקה הייתה צריכה עזרת מי שהשיג התגלות אלוקות גבוהה יותר.
כמו רבי שמעון בווהר שנאמר לפני כל נדרי (שמ' תשא לב,ב) וְאִם-אֵין מִתְנִי נָא מִסְפָּרָא אֲשֶׁר פָּתַבְתָּ: (ותבנית טעמים דומה גם ב-שמ'
תשא לב,ג) לְדַרְשׁ בֵּי שְׁתַּת עִמָּךְ שאינו בווהר הזה) רבי שמעון כמו משה רבנו עולה במדרגות אלקיות בספירות עד לדרגה הגבוהה
ומבקש מחילה לישראל. ואפשר להסביר ע"פ [אגרת הרמב"ן עם פי' אגרת פתוחה ע' קו [אוצר החכמה]] ע"י התפילה יוכל להביין יותר
התגלות אלוקות ממה שהשיג עד עתה.

בגיני כך אמר יעקב וכי כל כך חמינא וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי: בגין דהוה בלחודוי (שהיה לבד, לא נשוי) ולא עאל תחות גדפי דשכינתא, (בר'
ויצא כח,ז) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה, מלה דא לתרין סטרין איהו ((הסולם) ענין זה לשני צדדים הוא), מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם
הַזֶּה חד על ההוא מקום דקאמר בקדמיתא (זה השכינה), וחד על את קיימא קדישא דלא בעיא לאתבטלא ((הסולם) אחד על אות ברית
קודש שלא צריך להתבטל), ואף על גב דאינהו תרי סטריי חד הוא (ואע"פ שהם שתי בחינות, יסוד ומלכות), אמר (בר' ויצא כח,ז) אֵין זֶה בֵּי
אִם-בֵּית אֱלֹהִים, אֵין זֶה למהוי בטיל, אֵין זֶה לאשתכחא בלחודוי קיימא דילה לאו איהו (אין זה – יסוד – ראוי להמצא לבדו) אלא
בֵּית אֱלֹהִים (שהיא הנוקבא) לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין ולאקרא ביה ברכאן מכל שייפי גופא (יסוד משתמש במלכות לעשות בה
פירות ולהשפיע לה ברכות מכל אברי הגוף) דהא הוא תרעא דכל גופא (יסוד הוא השער) דהא הוא דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם: (תפארת הנקרא
גוף ונקרא גם כן שמים) דא תרעא דגופא ודאי תרעא איהו לאקרא (להשפיע) ברכאן לתתא אחיד לעילא ואחיד לתתא, אחיד לעילא (אחוז
למעלה) דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם לתתא (אחוז למטה) דכתיב אֵין זֶה בֵּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים, (נמצא יסוד אחוז במלכות) ועל דא וַיִּירָא
וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה ובני נשא לא משגחין ביקרא (לא משגיחים בכבודו של יסוד) דביה למהוי ביה שלים (להיות שלם) לעילא
ותתא,

[אוצר החכמה] [זוהר בהיר – ד, הרב אייכנשטיין יצחק אייזיק מנחם ע' מה] אדם שאנו נשוי אשה אינו יכול להביא ליחוד קוב"ה
ושכינתה, רק אחרי נשואיו יכול להביא ליחוד קוב"ה ושכינתה.
[תניא אגרות הקודש] לימוד תורה בקול וקיום המצוות גורם לאדם העליון של הלומד להשפיע לעולמות עליונים.
המדרש אומר שהאמהות היו עקרות. כדי שרבקה תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים,
כדי שרחל תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים,
השנויים האלה הם מלמטה כלפי מעלה תפלת הצדיקים יצחק ויעקב, משפיעה מלמטה למעלה.
כדי שיעקב יגרום ליחוד קוב"ה ושכינתה, הוא היה צריך להיות נשוי ואב לילדים, וקיום מצוות הנישואין של הצדיק בעולם הזה פועלת
יחוד בעולמות עליונים.

[אמרי נועם, הרב הורוויץ מאיר בן אליעזר, מועדים וחדשי השנה חסידות {3} ע' 143, התרנ"ו [ע"פ אוצר החכמה]]
זק"ף גדול"ז זק"ף קט"ן עולה יסוד"ד מלכות"ת כי בחי' דכר נקרא גדול ובחי' נוקבא הוא בקטנות. ועיין בתקון חד ועשרין דף ג"ה ע"א
שופר מהופך זקף קטן ההוא אתמר ב' (בר' וישלח לב,ג) קִטְנֵתִי מִפֶּלֶא הַאֲמֵת, אודקיף ואיקרי זקף גדול כו' ומהפכין מה"ד
(מדת הדיון) למדה"ר (מדת הרחמים) ע"ש. (האם לאמרי נועם הייתה גירסה – קטנתי בוקף-גדול?, גירסת קורן ברביעי!, רד"ק ומנחת שי לא מעירים על
כך). וזהו תקע"ו בשופר, תקע"ו עולה זק"ף קט"ן זק"ף גדול"ז שיתהפך ע"י השופר וזהו משפט לאלקי יעקב דייקא שנאמר בו
קטנתי עיין בתקונים ד"ס ע"ב
זקף-קטן זקף-גדול בין שני קיסרים (סלוק ... אתנח ... אתנח ... סלוק), 204 מופעים בתורה ב-202 פסוקים כשהם צמודים זה לזה.
כעין סדר השתלשלות, השפעה מלמעלה למטה.
זקף-גדול ... זקף-קטן, 23 מופעים בתורה בין שני קיסרים, בדרך כלל יש ביניהם עוד לפחות טעם אחד, יש מלה או מלים ביניהם.
כעין התעוררות גדולה מלמטה למעלה לבקש תיקון, להפוך מדת הדיון למדת הרחמים, לחדש השפעה ע"י תפילה של התעלות .

[מאור ושמש בראשית פרשת ויצא]
ונראה לבאר, דהנה ידוע שיעקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו - הוא על ידי
התורה והתפלה. ולא יוכל להיות אחד בלא שני, כי לא עם הארץ חסיד (אבות פ"ב מ"ה). וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו, כמאמר
חכמינו ז"ל (בבמות קט ב) כל האומר אין [לו] אלא תורה - אין לו תורה, כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה - יכול לבוא לקדושה
גדולה כשולמד לשמה ומדבק עצמו בנפשו רוחו ונשמתו באותיות התורה. אמנם, אף על פי כן לא יוכל לבא לעיקר היראה והאהבה
וההשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו - רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות, כידוע מכל ספרי הקדושים. והנה
ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ברכות כו ב) ויפגע במקום - שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה. ומצינו
(מגילה יז א) שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם וַיִּצְרָךְ ולמד תורה, נמצא ידע סוד התורה. אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו
עד עתה שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה.
טט: השגת אלוקות ע"י תורה ותפלה. לבוא אל עיקר היראה והאהבה להשיג אלקותו רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות.

דרשה (ב): בראשית ויצא כח,ז: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה בֵּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם:
[מדרש אגדה (בובר)] (בר' ויצא כח,ז) מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה. אמרו חכמינו ראה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. בניו שנאמר מה נורא המקום הזה. וחרב,
שנאמר אין זה. ובנוי, שנאמר כי אם בית אלהים וגו': דבר אחר (בר' ויצא כח,ז) מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה. ראוי לירא מן המקום: (כח,ז) וַיִּשְׁעַר
הַשָּׁמַיִם. מלמד שהשכים יעקב אבינו וראה שכינה למעלה מראשו (טט: (כח,ז) וַיֹּאמֶר – זקף-גדול, צורת הטעם כעין האותיות י' ל' ו' שהג'י
שלהן עולה שם הו"ה, שהוא נקרא כבוד ה' ואפשר שזה כוונת [מדרש אגדה (בובר)] בכתוב (בר' ויצא כח,טו) וַיִּיקַח יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ שִׁמְלֹמוֹ
הששכים יעקב אבינו וראה שכינה למעלה מראשו (היינו שם הו"ה מעל אות יו"ד של וַיֹּאמֶר יעקב) ונתפחד, שהי' המלאכים עולים ויורדים בו:
ט-כסול-התשע"ו Dec. 9, 16 16/16 ZZFisher/טטורל-07-בראשית-ויצא